زەمهەریر

موحەڕڕەم ١٤٤٨ ک
ژمارە 2

ئەبێت باوەڕهێنانت بەئیسلام بەوشێوە بێت کەپێغەمبەر ﷺ و سەلەفی ئەم ئوممەتەی لەسەربووە ئەوکاتە تۆ لەسەر ڕێگەی هیدایەت دراووی. -مامۆستا ئوسامە تەوحیدی- الله بیپارێزێت

گرنگی بانگەواز و زانست و زانایان

براکانم خوشکانم ڕەحمەت ی الله تعالی بڕژێ بەسەرتان هیچم ناوێ تەنها پێنج خولەک بەوردی وبەدڵەوە ئەم

نوسینەم لەگەڵ بخوێنەوە

ئەم فەرموودەیەی پێغەمبەری خۆشەویستمان ﷺ هەمیشە لەپێش چاوتان کاتێک فەرمووی (التقوى هاهنا) تەقوا ئالێرەیە لێرە سێجار ئاماژەی کرد بۆسەردڵی خۆی.

ئیمام ی النووي رحمه الله تعالى لەراڤەی ئەو فەرموودەیەی خۆشەویستمان بەدایک وباوکمەوە بەفیدای بم ﷺ کەفەرمووی (التقوى ها هنا) تەقوا ئالێرەدایە سێجار لەریوایەتێکی تردا فەرموویەت ی (إن الله لا ينظر إلى أجسادكم ولكن ينظر إلى قلوبكم) الله تعالى سەیری جەستەتان ناکات...

(كێ جەستەی جوانە وكێ باڵای بەرزە وكێ كورتە باڵایە وكێ جلەكەی جوانە وكێ جلەكەی مۆدیل كۆنە نانەخێر براكانم خۆشكە بەڕێزەكانم پێغەمبەری خۆشەویستمان فەرمووی ﷺ : بەڵكو الله تعالى سەیری كارەكانتان ئەكات (ئایا چی كردەوەیەكمان پێشخستوە بۆقیامەتان) وە هەروەها سەیری دڵەكانتان ئەكات).

ئیمام ئەفەرمویێت : معنى الرواية الأولى أن الأعمال الظاهرة لا يحصل بها التقوى وإنما تحصل بما يقع في القلب من عظمة الله تعالى وخشيته ومراقبته.

مانای گێڕانەوەكەی یەكەم ئەوەیە تەنها كرداره ڕووكەشییەكان نابنە هۆی بەدەستهێنانی تەقوا بەڵكو تەقوا بەوە بەدی یەت كەلەدڵتدا هەست بەگەورەیی الله بكەیت هەست بەترسان لەالله بكەیت وهەست بەوە بكەیت الله تعالى چاودێرە بەسەرتەوە. [شرح النووي على مسلم].

موسڵمانان سوێندتان ئەیەم بەالله تعالى هەریەك لەئێمە گەرچاوی كەسێكی ئازیزی خۆمان لێوە دیاربێت لەڕوومان یەت لەپێش چاوی ئەوكەسە كارێكی ناشەرعی بكەین ؟ نا والله نەك لەڕوومان نایەت بەڵكو لەوانەیە هەوڵ بەین خۆمان بەباشترین شێواز پیشان بەین ئەی بۆچی ئاوا هەست بەچاودێری الله تعالى ناكەین ؟ ئەی ئایا الله تعالى شایستەتر نیە من وتۆ شەرمی لێ بكەین ؟ ئەی ئایا چی وای ئەكات كە الله تعالى بەكەم دانێی ؟

له جامع العلوم والحكم ی ابن رجب ی حەنبلی هاتوە ئەفەرمویێت أبو الجاد وتویەتی : أوحى الله تعالى إلى نبي من الأنبياء، قل لقومك ما بالكم تسترون الذنوب من خلقي وتظهرونها لي. إن كنتم ترون أني لا أراكم فأنتم مشركون بي وإن كنتم ترون أني أراكم فلم تجعلوني أهون الناظرين إليكم.

الله تعالى وەحی نارد بۆیەكێك لەپێغەمبەرەكان ی خۆ پێی فەرموو بڵێ بەگەلەكەت ئەوە چیتانە تاوانەكانتان ئەشارنەوە لەدروستكراوەكانم بۆمن ی ئاشكرا ئەكەن ؟ خۆگەر وائەزانن من ئێوە نابینم ئەوە شەریكتان بۆبڕیار یاوم گەر ئەشزانن ئێوە ئەبینم ئەی بۆچی بینینی منتان بەبێ بایەخ داناوە ؟

ئایابۆچ ی شەرم لەمنداڵێك ئەكەین ئەی بۆشەرم لەو الله نەكەین كەهیچ شتێكی لێ وون نابێت ئاگادارە بەوەی لەناو دڵەكانماندا یەت وئەچێت ئایا كەی كاتی ئەوەیە دڵەكانمان بۆالله تعالى پاك بكەینەوە ؟ ئایا ماندوو نەبووین لەسەرپێچی الله ؟ ئایا ماندوو نەبوون بەهەوڵدانمان بۆ دوونیا ؟ ئایا كەی كاتی ئەوەیە ڕووبكەینەوە پەروەردگارمان بەدڵێكی تەوبەكارانە و نەفسێكی ملكەچ ەوە سەری خۆمان نەوی بكەین وبینە ئەو

بەندەیــەی کــە اللە ئەیـەوێ بـەڕاستی دڵـەکانمان هێندە ڕەق بــوون ئەزانم لــەوانەیـە کەسـانێـک هەر نەیخوێننەوە یان بشـی خوێننەوە دڵـیان جوڵـەیەک نەکات ئەمـە ئەزانن نیشانەی چیە ئەمە ئەوەیـە کەاللە تعالی ئەفـەرموێت : { كَلَّا ۖ بَلْ ۜ رَانَ عَلَىٰ قُلُوبِهِم مَّا كَانُوا يَكْسِبُونَ } ئـەوان بەهۆی ڕۆچونیان لـەناو تاوان گوناهـ مۆر وژەنگ وپەڵەی ڕەش بەسەر دڵیـاندا هێنراوە.

بـۆیە ئەو بـەردەی لـەسنگتدایـە کەتاوان ورۆچونت لـەدوونیا وا ڕەش بوە و تاوان وا ڕەق ـی کردوە هیچ شتێ نایـلـەرزێنێت ئەوا بگری بـەحاڵی خۆت گەرگریانت نەهات هەوڵـبە بەزۆر خۆت بگرێنی چونکە دڵێـک تاوان ڕەشی کاتەوە ناتوانێت فرمێسـک بۆاللە بڕژێنێت.

سەرەتا لێپرسینەوە لـەنەفسی ـی خۆت بکە لـەخەڵـکی گــەڕێ مەبە بەدکـــــتۆرێـک کەخەڵکی چارەسەربکەیـت بـەڵام خۆت پێویستت بـەچارەسەرە وخۆت لەبیربکەیـت چونکـە لەقیامەت پێش هەموو شتێ لـەسەر کاروکرداری خۆت پرسیارت لێ ئەکـرێت میمون ـی کوڕی مهران ئەیفەرموو : المتقي أشد محاسبة لنفسه من الشريك الشحيح لشريكه.

کەسـی موتەقـی لێ پرسینەوە و لێ پێچینەوەی لـەنەفسی خۆی زۆر توندتر و وردەترە وەک چۆن کەسێک لەکارەکەیـدا هاوبەشـێکی کەچەندە چروک ودەست نوقاوە و چەندە بەتونـــــدی لێـــپرسینەوە لـەگەڵ هاوبەشەکەی بەرامبەری ئەکات.

ئاوا بـەم جۆرە لۆمەی خۆت بـکە لـۆمەی خۆت لەنێوان خۆت و اللە تعالی بکە چونکە تەقـوا جێگەکەی دڵ ـە دڵ نەک ئەوەی بـەبەرچاوی نەک ئەوەی خەڵکی ئەیبینێت چونکـە چی سـودێکی هەیـە من وتۆ لـەلای خەڵکی بەپیاوچاک ناسرابین بەڵام لەلای اللە تعالی ئەوکەسـە نەبین کەخۆی پێی ڕازیـە.

ئیمام ـی ابن قیم چەندجـوان ـی وتوە لـە مدارج السالكين : لا صلاح للنفس إلا بإيثار رضى ربها ومولاها على غيره.
هیـچ چاکبـونێـک بۆنەفس نیە تەنها بەوەنەبێت ڕەزامەندی پەروەردگاری پێش خـات بـەسەر هەموو ڕازیبونێکی تـردا.

ولقد أحسن أبو فراس في هذا المعنى ابو فيراس لـەواتای ئەم قسەیـەدا جوانی وتوە إلا أنه أساء كل الإساءة في قوله إذ يقوله لمخلوق

بـەڵام لـەوەدا زۆر خراپی کردووە کەئەم وتانەی بۆ مخلوقێک وتوە کەوتویـەت ـی

فليتك تحلو والحياة مريرة
وليتك ترضى والأنام غضاب

خۆزگـە مامەڵەی تۆ لەگەڵ من شرین بوایـە ئیتر بـا هەموو ژیان تاڵ بێت بریـا تۆ ڕازی بوویـتـایـە

خۆێـتـــەریـن

ئیتر كێشه نەبوو گەر سەرجەم ـی خەڵكی لێم تورەبن.

ولیت الذي بیني وبینك عامر
وبیني وبین العالمین خراب

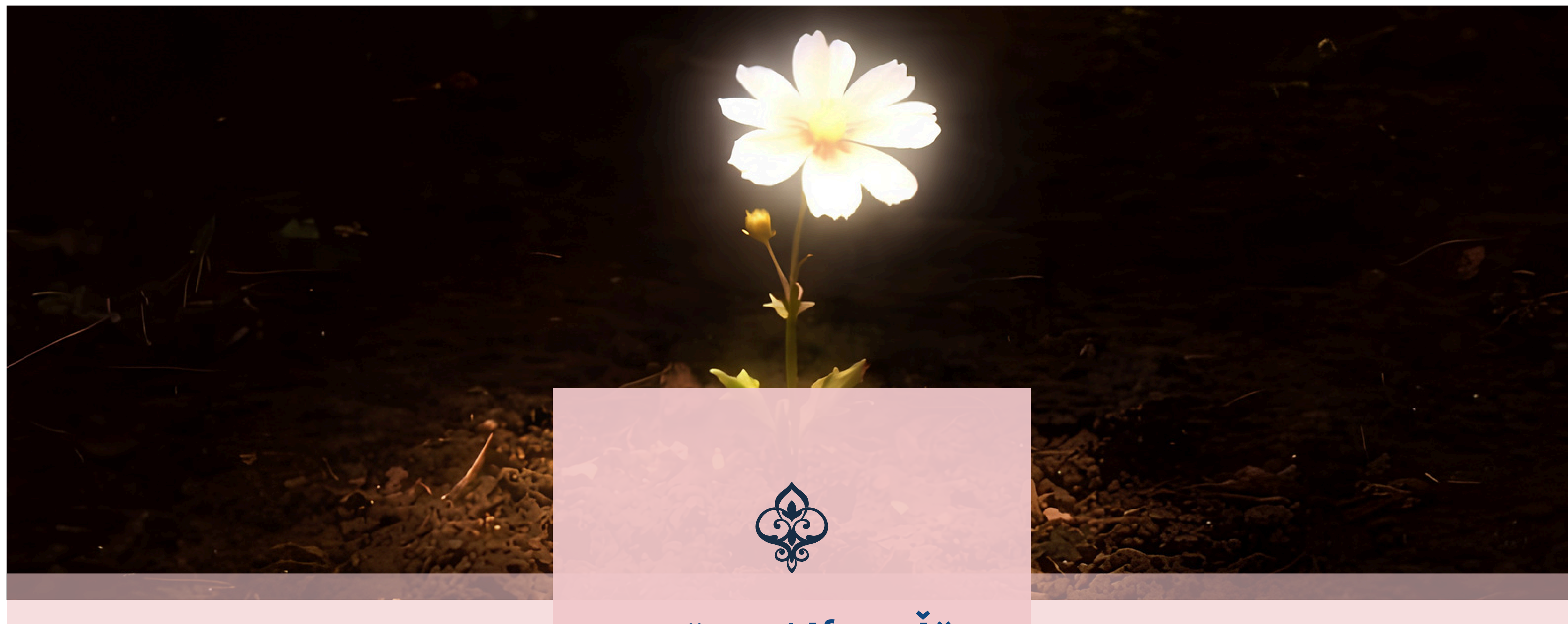
بریا پەیوەندی نێوان ـی من وتۆ ئاوەدان بوایە با پەیوەندیەكانم لەگەڵ هەموو خەڵكیدا وێرانەیەک بوایە

إذا صح منك الود فالكل هين
وكل الذي فوق التراب تراب.

گەرخۆشەویستیت بۆمن ڕاستەقینە بێت ئەوا هەموو شتەكانی تر ئاسانن چونكە ئەوەی لەسەر ئەم خاكەیە هەمووی هەر خۆڵە.

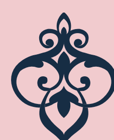
بریا ئێمە پەروەردگارمان لێمان ڕازی ئەبوو ونێوانمان لەگەڵیدا چاک ئەبوو ئەوا با هەموو خەڵكی هەر بەخراپ باسیان كردینایە بەڵام هاوار بەحاڵمان گەر باشی ناو خەڵكی بین وپەیوەندیمان لەگەڵ الله تعالى وێران بێت حسبنا الله ونعم الوكیل.

ڕۆڵـی ئافـرەتـی موســڵمان

ڕەحمەتی اللە تعالی لەوکەسەی ئەیخوێنێتەوە چەند دێڕێکی کەمە بۆ بیرهێنانەوەی ئەوئەرکەی لـەسەر خوشکان ئەمە تەنها پێشەکیەکە لەسەر بابەتی ڕۆڵـی ئافـرەتی موسڵمان لەگەڕان بۆعلم ی شەرعی وبـڵاوکردنەوەی و دەرس وتنەوەی بەهاوشـێوەکانی خۆی و گەیاندن ی زانست وبڵاوکردنەوەی.

بــەپێچەوانەی بەشـێکی زۆر لـەخوشکان ی ئێستا کەجێگەی داخە نەک طلب ی علم ناکەن تابین بەهەڵگری علم بــەڵکو ناخوێننەوە وتاقەتی خوێندنەوەی دە پەڕە و بیست پەڕەشیان نیە تاخۆیان بەرچاو ڕۆشن بکەن بۆ کاروباری ڕۆژانەی خۆیـان بەداخەوە ئەبینیت خوشکێکی عەقیدەی پاکـە بـەڵام پیشەی بۆتە ئەوەی وێنـەیـەکی ئافرەتێکی نیقاب دانێت بەنەشـیدێکی خەمناکەوە یـان دانانی وێنەی گوڵێک و دەستی خۆی بەدەستکێشێکەوە یـان دیزاینـکـردنی چەند کورتە ڤیدۆیـەکی کەهیچ زانستێکی شـەرعی تێدانیە لەوانەیە ئەو ڤیدۆیە بەسەدان شێواز خەڵکی تر بڵاوی کردبـێتەوە ئەمە خوشکـــەش یـــەت دەســت ئەکــات بەدروستکردنەوەی وکۆپیی کردنەوەی ئەو ڤیدۆیـــانە کەنەتیــنوێتی کەسـی تیــنو ئەشکێنێ نەکەســـی برســـی تێرئەکات بەشەرعی اللە تعالی بـۆیـە جێگەی خۆیـەتی پێش ئەوەی بـچمە سەر بابەتەکـە ڕوو لەخوشکانی موسـڵمـان بکەم بەوانەی ئاشنای عەقیدەن و بەوانەشـی کەهێشـــتا کەسانێکـی عەوامی ن و شارەزایـەکی وایان لەدین نیە پێـتان ئەڵێم تۆ کەئێـستا خاوەنی دووچاوی بینەری و ڕوونـاکی بینینت پێ بەخشراوە لەلایەن اللە تعالی نیعمەتی لەش ساغیت پێدراوە هۆکارەکـانی فێربون بەجوانی بـۆ ڕەخسێنراوە ئـایە چی ڕێگرە لەوەی ببیت بەئافرەتێک کەطلب ی علم ی شەرعی بکەیـت وەک قوتابیەکی زانست قسەبکەیـت وهەڵسوکەوت بکەیـت کاتێک قسە کرد بڵێیت ئەم بابەتە قال اللە و قال الرسول وقال الصحابة وقال التابعین و قال العلماء بەم شێوازە بدوێی ؟ ئـایە تۆ چیت کەمترە لـەئافرەتانی پێشین ی ئوممەت و ئەوان چیان لەتــۆ زیاتر بـــوو ؟ بەڵکو ئـــەوە تۆی هەموو شـتـێکت بۆئاســانکراوە بـەڵام کەسێکی تەمبەڵ ی بۆدینەکەت لـەوانەشە گەر قسە بکەیت بڵێی ئامادەم جیهاد بـکەم و شەهادەتخوازی بکەم ! تۆ کەنەفست ئارامگری نەبـێت لەسـەر خۆفێرکردنی بـەزانستی شەرعی نەتوانـیت خۆت تەرخان بکەیت بۆعلم هەرخەریـکی وێنە دانان و مۆنتاج ی ڤیدۆی سەدبارە بیت وهەرخەریـکی ئەم قیل وقالانەی ناو تۆڕە کۆمەڵاتیـەکان بیت ئەوا بەڵـێ نەک کاتت نامێنێتەوە بـۆ فێربونی زانست بـەڵکو دڵت مەیل ـو تینی بۆزانست نابـێت شەیطانیش فریوت ئـەیات و ئومێد درێژیت ئەیاتێ و پێت ئەڵێت بیخەرە کاتێکی تر تۆ هێشتا گەنجیت و کات زۆر لەپێشە بەڵام کاتێک بەهۆش خۆت یەیتەوە ئەبینیت تەمەنت ڕۆشت و بەسەرچوو نەفـــێری زانســـتێک بویـــت نەبویت بەقوتابیـــەکی زانســـت ی شەرعی ونەدەستیشت بوو لەبڵاوکردنەوەی زانست ی شەرعی تەمەنیش کەهەڵکشا چیتر ئەو توانا وگڕوتینەی گەنجێتی نامێنێتەوە بـۆخۆفێرکردن وچالاکبوونت بۆ بانگەوازی زانستی شەرعی و پەروەردەکردنی خۆت وخەڵکی وپەروەردەکردن ی کەسانێک کەلەدوای خۆتەوە بەهەمان ڕێگەی خـۆتدا نەوەیـەکی تر پەروەردەبکەن.

بـەڵێ جێگەی داخە ئەبێت تیشک بخەمە سەر ئەم بابەتە گەر چی ناخۆشە لەسەر نەفسەکان بـەڵام بـەشێک لەئافرەتانی موسڵمان هێندەی خەریکی خۆنواندن و خۆدەرخستن وخۆ پیشان دانـ بەگەنجانی ئوممەت نەک تەنها خۆیـان بێ بەش ئەکەن لـەم زانستە شەرعیە بـەڵکو گەنجانی ئوممەتیش بـەخۆیانەوە گیرۆدە وسەرقاڵ ئەکەن وتوشی فیتنەیان ئـەکەن بـەڵام گەر ئەوخوشکانە تۆزە کۆمەڵایـەتیـەکانیان بەکارهێنابایە بۆسوود وەرگرتن وسود گەیـاندن ئەوالانی کەم ئێستا نیوەی زیاتر خوشکان لەپلەیـەکدا ئەبون بتوانن بەڵگە دەربهێنن و فێری شەرع بن وشەرع گەیەنەربن و خەڵکی فێربکەن وببن بەچرایەکی بـۆخوشکانی تازەو ڕێنمای ئەوانیش بکەن بـەڵام ئەبینین بەشێ لەخوشـکان لەوانەیـە هەیان بێت دەسەڵە لەتۆڕەکۆمەڵاتیـەکان بێت بـەڵام بەقەدەر یەک مانگـ سودی لەعلمی شەرعی وەرنەگرتوە لەماوەی ئەو هەمووساڵەیدا چونکە هەرخەریکی پۆستی ناسکانە و سەرنج ڕاکێش وبەدوای قـیل وقال ـی فلان وفیسار و وتی وتیان بـووە !

بۆیـــە ئـــەمە تەنـــها پێشــــەکیەکە بۆیادهێنـــانەوە نوســـیومە تاخوشـکان لەپۆستەکانی دوواتر خوێنەری ئەو بابەتانە بـن کە فێربونی زانست لەسەریـان ئەرکـ و واجب ـە هەوڵدان بۆبەدەستهێنانی علمی شەرعی وکارپێکردن ـی ولەبەرکردن ـی وگەیـاندنی لەسەریـانە ئەمە ئەرکی تۆیە خوشکە بەڕێزەکەم نەک پۆستی خەمباری و ڕۆشتن وداباڕان ودڵشکان و جیابونەوە و خۆنواندن یـان مونتاج کـردنی ڤیدیۆیـانێکـ دەیان جار ئەو ڤـیدۆیە مۆنـتاج کراوەتەوە !

بەڵـکو ببە بـەکەسێک ناوت بمێنێتەوە لەمێژوی ئوممەتی ئیسلامی وناوت هەبێت لەناو بەرهەمە ئیسلامیـە عەقیدەی و شەرعیەکان ببەبەکەسێک چرای تاریکی بیت لەشەوە تاریکەکان و ڕێپیشاندەربیـت بۆ کەسە تازەکان وگۆڕانکـاریـک بیت بۆنابیناکان.

کەسێک مەبە کەنەمایت لـەگەڵ نەمانی خۆت هیچ کاریـــگەری و ئەثەرێکـت نەمێنێتەوە بـەڵکو کەسێک بـە بەنەمانیشت بۆنەوەکانی دواتر وداهاتوو کاریگـەریت هـــەبـــێت وتـــەکانــت و زانـــستـــت وماندووبـوونەکانت لەڕوحی نەوەکانی داهاتوو ڕەنگدانەوەی هەبـێت بەمەش لەپاش خۆت صەدەقەیەکی نەبڕاوەت جێهێشت بێت.

ان شاء الله تعالـی بۆ پۆستی ـ دواتر بەڵگەی شەرعی و مێژوی لـەسەر ڕۆڵی ئافرەتان لـەگەڕان بۆزانست ـی شەرعی وبڵاوکردنەوەی باس ئەکەیـن بەئومێدی ئەوەی کەسانێک لەخوشکان وەک ئافرەتە صەحابیەکان ئـاسا هیمەتێکـ بکەن وبەتوندتۆڵانـە شانیان بەنە ژێر ئەرکی گەڕان بۆ فێربونی زانست ـی شەرعی وکارپێکردن ـی ولەبەرکردن ـی و گـەیـاندنی خۆگەر ئەومۆبایـــلـەی دەســتـ و هەژمارەکانتان تۆڵـەکەسێکی نەزانەوە نەکات بـەقوتابی زانست وسودت پێ بگەیەنێت و بتکات بەسوود گەیـەنەر ئەوا فڕێدانی ئەو موبایلـە وســـوتاندنی هەژمارەکانتان زۆر بـاشترە بـۆدوونیا وقیامەت.

ئینفۆگرافیك

• پێغەمبەر صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ -دەفەرموێت : « مَنْ يُرِدْ اللَّه بِهِ خَيْراً يُفَقِّهْهُ فِي الدِّين »— البخاري (69)، ومسلم (1719)
اللّٰه تعالى چاکەی بۆهەرکەسێ بوێت تێگەشتوی دەکات لەدین. (بێگومان زاناکان کەتێگەشتون لەدین بەرئەم فەزڵە دەکەون)

• اللّٰه تعالى پلـــەی زانایـــان بەرزدەکاتەوە بەسەر باوەڕداران...

قال تعالى : { يَرْفَعِ اللَّـهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنكُمْ وَالَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ دَرَجَاتٍ ۚ }
اللّٰه ئەو کەسانەتان باوەڕیان هێناوە بەرز دەکاتەوەو، ئەوانەش زانستیان پێدراوە پلەیان چەندین جار بەسەر باوەڕ دارەکاندا بەرز دەکاتەوە.

• اللّٰه تعالى ڕونیدەکاتەوە هەرگیز زاناکان و نەزانەکان یەکسـان نین : { قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لاَ يَعْلَمُونَ إِنَّمَا يَتَذَكَّرُ أُوْلُوا الأَلْبَابِ }

بڵێ: ئایا ئەو کەسانەی کە زانان و شارەزان لەگەڵ ئەو کەسانەدا کە نەزان و نە شارەزان یەکسانن؟! «دیارە هەرگیز یەکسان نین، جا هەر بەو جۆرەیش مرۆڤی چاك و خراپ، بڕوادارو بێ بڕوا» بۆ سەلماندنی ئەو راستیە تەنها مرۆڤە ژیرەکان بیر دەکەنەوەو ئامۆژگاری وەر دەگرن.

بەڵێ مرۆڤی ژیر لەفەزڵی زاناکان تێدەگات

• زاناکان میراتگری پێغەمبەرانن ...
پێغەمبەر صلى اللّٰه عليه وسلم دەفەرموێت «وإن العلماء ورثة الأنبياء، إن الأنبياء لم يورثوا ديناراً ولا درهماً إنما ورثوا العلم، فمن أخذه أخذ بحظ وافر» —الترمذي (2606)، وصحيح الترغيب والترهيب (1/17).

بێگومان زاناکان میراتگری پێغەمبەرانن چونکە پێغەمبەران ماڵ وسامانیان لەپاش خۆیان جێ نەهێشتوە بەڵکو علمیان جێهێشتوە جا هەرکەسێ لەو علمەی بەرکەوێت ئەوا بەشـێکی گەورە وزۆری بەرکەوتوە.

• اللّٰه تعالى شاهێدی ئەوەی یاوە کەزاناکان لەپەروەردگار دەترسن...

قال تعالى : { إِنَّمَا يَخْشَى اللَّه مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمَاء }

• ئەوەندە بەسە بۆ فەزڵی زاناکان کەاللّٰه تعالى شایەتی زاناکانی لەڕیزی شاهێدی زاتی پیرۆزی خۆی وفریشتەکان باس دەکـات وەکـ دەفەرموێت : { شَهِدَ اللَّه أَنَّهُ لاَ إِلَهَ إِلاَّ هُوَ وَالْمَلاَئِكَةُ وَأُوْلُواْ الْعِلْمِ قَآئِمَاً بِالْقِسْطِ }
اللّٰه تعالى خۆی شاهێدی دەدات و فریشتەکان وزانـاکان شاهێدی دەدەن کەوا هیچ پەرستراوێکی شیاوی راستەقینە نییە بەهەق اللّٰه نەبێت گشت کاتێکیش لە نێوان بوونەوەردا، دادپەروەری راگرتووە.

ئەبێت پلەی زاناکان چەند گەورەبێت لەلای اللّٰه تعالى کەلەڕیزی شاهێدی خۆی وفریشتەکان ناوی شاهێدی زاناکان دەبات.

• زاناکان جێگری پێغەمبەرن صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ...
پێغەمبەرـدەفەرموێت صلى اللّٰه عليه وسلم : «فَضْلُ الْعَالِمِ عَلَى الْعَابِدِ كَفَضْلِي عَلَى أَدْنَاكُمْ» — الترمذي (2609)، وصحيح الترغيب والترهيب (1/19).
فەزڵی زانا بەسەربەندەکانەوە وەکـ فەزڵی منە بەسەر کەمترینەکەتان لەپلەدا.

فەزڵ

فــەزڵی زانـــاکـــان

یـانزە

پیلانێکی ماسۆنیەت ئەوەیە زاناکان بخەن لەپێش چاوی ئومەت

• زاناکان دین ـی اللّٰه دەپارێزن لەئەهلی بیدەع و گومڕایی ...

پێغەمبەر صلى اللّٰه عليه وسلم ـدەفەرموێت : «يحمل هذا العلم من كل خلف عدوله، ينفون عنه تحريف الغالين، وانتحال المبطلين، وتأويل الجاهلين»

ئەم زانســتە لەهەموو نەوەیەکدا کەسـانێکی دادوەر ومتمانە پێکــراو هەڵی دەگرن وە ئەم دینەی پێ دەپــارێزن لەوکەسانەی کەهەوڵی گۆڕینی مانای دەقەکان ئەیەن و لە لاف وگەزافی ئەهلی بــاتڵ و تەئویل ـی نەفامەکان.

قال العلامة إبراهيم بن الوزير: [وهو حديث مشهور صححه ابن عبد البر]. وروي عن أحمد أنه قال: هو حديث صحيح. قال زين الدين:

• گەڕانەوە بۆلای زانایان فەرمانێکی قورئانیە اللّٰه ـدەفەرموێت:
{ وَلَوْ رَدُّوهُ إِلى الرَّسُولِ وإلى أُولِي الأَمْرِ مِنْهُمْ لَعَلِمَهُ الَّذِينَ يَسْتَنبِطُونَهُ مِنْهُمْ ۗ }
خۆئەگەر بیانبردایەتەوە بۆلای پێغەمبەر-صلى اللّٰه عليه وسلم- وخاوەن بڕیارەکان ئەوا ئەوان شارەزایان هەیە دەیانزانی هەواڵە ڕاستەکەی لێدەربێنن.

وە اللّٰه ـدەفەرموێت : { فاسألوا أهل الذكر إن كنتم لا تعلمون }
ئەگەر نازانن ئەوا پرسیار بکەن لەزانا خاوەن کتێبەکان.

ابن زيد ـدەفـەرموێت (الذكر) لەوئایەتە واتا قورئان چونکە اللّٰه ـدەفەرموێت (إنا نحن نزلنا الذكر وإنا له لحافظون) وەفەرموویەتی (إن الذين كفروا بالذكر لما جاءهم) — تفسير الطبرى

کەواتا اهل الذكر واتا ئەهلی قورئان وزاناکان.

• زاناکان هۆکاری پاراستنی ئومەتن...

پێغەمبەر - صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - دەفەرموێت : «إِنَّ اللَّه لاَ يَقْبِضُ الْعِلْمَ انْتِزَاعاً يَنْتَزِعُهُ مِنْ الْعِبَادِ وَلَكِنْ يَقْبِضُ الْعِلْمَ بِقَبْضِ الْعُلَمَاءِ، حَتَّى إِذَا لَمْ يُبْقِ عَالِماً اتَّخَذَ النَّاسُ رُءُوساً جُهَّالاً، فَسُئِلُوا فَأَفْتَوْا بِغَيْرِ عِلْمٍ، فَضَلُّوا وَأَضَلُّوا» — البخاري (98)، ومسلم (4828)

اللّٰه تعالى زانست هەڵناگرێ بەهەڵگرتنی لەسنگی بەندەکان بەڵکو زانست هەڵدەگرێت بەنەمانی زانـاکـان تا وای لێ دێت زانایەك نامێنێتەوە خەڵکی کەسانی نەفام دەکەن بەسەرەگەورە بۆخۆیان وپرسیاریان لێدەکەن وئەوانیش فەتوایان بۆ دەدەن بەبێ زانست خۆشیان وخەڵکیش گومڕادەکەن.

• تەنانەت حووت ومێرولە دوعای خێر بۆزاناکان دەکەن...

پێغەمبەر صلى اللّٰه عليه وسلم ـدەفەرموێت : «إن اللّٰه وملائكته وأهل السماوات والأرض حتى النملة في جحرها وحتى الحوت ليصلون على معلمي الناس الخير». حسن لغيره] — رواه الترمذي

اللّٰه تعالى وفریشتەکانی و ئەهلی ئاسمان وزەوی تەنانەت مێرولەش لەکونەکەی خۆیدا و تەنانەت حوت درود دەنێرن بۆ ئەوکەسەی خەڵکی فێری چاکە وخێر دەکات (چی چاکەیە گەورەترە لەوەی زانایانێکی وەکـ ئیمام ـی شافعی و مالــك واحمد وابن مبارکـ واسحاق بن ڕاهوی و ابن بطە و للاکائی ..هتد ئومەتیان فێری سونەت وعەقیدەی سەحیح کرد ڕەحمەت اللّٰه لەهەموویان بێت).

ڕۆڵی ئافرەتان لەگەڕان بۆزانستی شەرعی

فەزڵی گەڕان بۆزانستی شەرعی

قال الله تعالى : { وَقُلْ رَبِّ زِدْنِي عِلْمًا } بڵێ پەروەردگارا زانستم زیادکە.

وقال تعالى : { قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ } پێیان بڵێ ئایە ئەوانەی ئەزانن وەکو ئەوانەن کەنەزانن وجاهلن ؟

وقال تعالى: { بَلْ هُوَ آيَاتٌ بَيِّنَاتٌ فِي صُدُورِ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ ۚ } بەڵکو ئەو قورئانە چەن ئایەتێکی ڕوون و ئاشکراو پارێزراوە لە سینگ و دڵی ئەوکەسانەدا زانست و زانیاریان پێ بەخشراوە.

پێغەمبەر ﷺ فەرموویەتی : « طلبُ العِلمِ فريضةٌ على كلِّ مسلمٍ » گەڕان بۆ بەدەستهێنانی زانست فەرزە لەسەر هەموو موسڵمانێک. — أخرجه الطبراني في (المعجم الأوسط) (8567)

زانایان خیلافیان هەیە لەسەر صحيح بونی بەشێک لەزانایان وتویانە لەپلەی حسن دایە فەرمووەدەکە.

وەهەروەها پێغەمبەر ﷺ فەرموویەتی: (لا يقعد قوم يذكرون الله إلا حفتهم الملائكة، وغشيتهم الرحمة، ونزلت عليهم السكينة وذكرهم الله فيمن عنده) هیچ کۆمەڵە کەسێک نیە دانیشن یاد وزیکری الله تعالى بکەن ئیلا فریشتەکان دەوریان ئەیەن و ڕەحمەت دایان ئەپۆشێت وئارامی دائەبەزێت بەسەریاندا وە الله تعالى باسیان ئەکات لەلای فریشتەکان.

— رواه مسلم

وەهەروەها فەرموویەتی : من سلك طريقا يلتمس فيه علما سهل الله به طريقا إلى الجنة ...

هەرکەس ڕێگەیەک گرێتە بەر بۆئەوەی زانستی تێدا بەدەست بهێنێت ئەوا الله تعالى ڕێگەی بەهەشتی بۆئاسان ئەکات.

وإن الملائكة لتضع أجنحتها لطالب العلم رضًا بما يصنع وإن العالم ليستغفر له من في السماوات ومن في الأرض حتى الحيتان في الماء

فریشتەکان باڵی خۆیان ڕائەخەن بۆفێرخوازی زانست وەک ڕازی بونێک بەوکارەی ئەیکەن وەهەروەها کەسی زانا ئەوەی لەئاسمانەکان وزەوی دایە داوای لێخۆشبونی بۆئەکەن تەنانەت حوتی ناودەریاکان.

وفضل العالم على العابد كفضل القمر على سائر الكواكب وإن العلماء ورثة الأنبياء وإن الأنبياء لم يورثوا دينارًا ولا درهمًا وإنما ورثوا العلم، فمن أخذه أخذ بحظ وافر

فەزڵی زانا بەسەر ئەوکەسەی تەنها خەریکی پەرستنە وەک فەزڵی مانگە بەسەر هەموو ئەستێرەکان وزاناکان میراتگری پێغەمبەرانن پێغەمبەران دینار ودرهەمیان بەمیرات بەجێ نەهێشتوە بەڵکو زانستیان جێ هێشتوە هەرکەس ئەو زانستەی بەدەستهێنا ئەوا بەشێکی گەورەی بەدەستهێناوە. — رواه أبو داود والترمذي

هەروەهـا پێغەمــبەر ﷺ فـەرموویـەتی :
من يــرد الله به خــيرا يفـقهه في الدين.
الله تعالـی خێر وچاکەی بـۆهەربەندەیـەک بوێت تێگەشتوو وشارەزای ئەکات لـەدین.

لەڕیوایـەتی ئیمام ـی بخاري (7310) ومسلم (2634) هـاتوە ابی سعید ئەیگێڕێتەوە ئـەفەرموێـت : ئافرەتێک هات بـۆلای پێغەمبەر ﷺ وتی (يَا رَسُولَ اللَّهِ ذَهَبَ الرِّجَالُ بِحَدِيثِكَ) پـــیـاوان بـــەفێـــربونـــیـــان لەفەرموودەکانـــت پێـــشمان کەوتـــون (لەڕیوایـەتێکی تـردا هاتوە) (غَلَبَنَا عَلَيْكَ الرِّجَالُ)پیاوان سەرکـــەوتن بەســـەرماندا بەهۆی فێربون ـی زانستەوە. فَاجْعَلْ لَنَا مِنْ نَفْسِكَ يَوْمًا نَأْتِيكَ فِيهِ تُعَلِّمُنَا مِمَّا عَلَّمَكَ اللَّهُ بـۆیـە تۆش ڕۆژێـک دانێ بۆئێمـە بێینە لات تـالەوزانستەمان فێرکـەیت کە الله تعالـی فێری کـردووی : فَقَالَ اجْتَمِعْنَ فِي يَوْمِ كَذَا وَكَذَا فِي مَكَانِ كَذَا وَكَذَا [وفي رواية أحمد موعدكن بيت فلانة] فَاجْتَمَعْنَ.
پێغەمـبەر ﷺ فەرمووی لەفـلانە ڕۆژ لەفڵان شوێن کۆببنەوە (لەڕیوایـەتی ئیمام ئەحمـەد هاتوە فەرمووی لەماڵی فڵانـە ئافرەت کۆببنەوە) فَأَتَاهُنَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَعَلَّمَهُنَّ مِمَّا عَلَّمَهُ اللَّهُ.
پێغەمـبەر ﷺ ئەچوە لایان و فێری ئەکردن لەوزانستەی کەاللە تعالـی فێری کردبـوو.

تەوەری دووەم ئافرەتان ی ئیسلام وپێشەنگیان لەزانست ی شەرعی

بەڵێ ئافرەتانی پێشین ی ئوممەت بەوشـــێوە پێشبڕکێیـــان کـــردووە بـۆ بەدەستهێنانی زانست ی شەرعی.

بـۆیە ئافرەتانـــی صـحابە پێـــشەنگی ئافرەتانی ئوممـەتن لەم بـوارەدا وە ماڵـەکان ی دایکانی ئیمانداران هاوسەرەکانی پێغەمبەر ﷺ بوبونە چراى ڕووناکی بۆ فێرکردن ی خەڵکی ی بەزانست ی شەرعی لەپێش هەمووشـیانەوە دایکە عائیشە ڕەزای الله ی لێ بێت ئیمام ی الترمذي گێڕاویەتیەوە لەسننەکەیدا لە أبي موسى الأشعري فەرموویـەتی : ما أشكل علينا أصحابَ محمد ﷺ حديثٌ قطّ فسألنا عائشة إلا وجدنا عندها منه علما.

هیچ کاتێک نەبووە فەرمـــوودەیەکـ لەئێمـــەی هاوەڵانـــی پێـــغەمـــبەر ﷺ ئاڵۆزبوبێت پرسیارمان لەدایکە عائیشە کردووە ئیلا زانست وزانیاریمان لـەسەری لەلای ئەو دەستکەوتوە.

ئیمام ی الذهب ی لە سير أعلام النبلاء لەباسـی ژیانی دایکە عائیشە باسی کردوە فإن مجمل مسند عائشة يبلغ ألفين ومئتين وعشرة أحاديث.

کـۆی گشتی ئەو فەرموودنەی لەدایکە عائیشە گێڕدراونەتەوە 2210 فـەرموودەیـە.

اتفق لها البخاري ومسلم على مئة وأربعة وســبعين حديـــثا لـــە و ژمارەیـــەدا 174فەرموودەی بخاری ومسلم لـەسەری کۆکن. وانفرد البخاري بأربعة وخمسين وانفرد مسلم بتسعة وستين.

بخاری بەتەنها 54 فەرموودەی گێڕاوەتەوە مســـلم یـــش بەتەنــها 69 فەرموودەی گێڕاوەتەوە.

واتا کۆی فـەرموودەکانی لەبخاری ومسلم ـدا 297فـەرموودەیـە.

پـاشان ام سلمه الله لێی ڕازی بێت وەک ئیمام ی ذهب ی باسی کردووە ئـەفەرموێت لەفەقهیەکان بـووە لەناو ئافرەتانی صەحابە بەدووەم کەس دائەنرێت لەناوئافرەتـان لەگێڕانەوەی فەرموودە لـەدوای دایکەعائیشەوە الله ڕازی بێت لێـیـان کەژمـــارەی ئەو فەرموودانـــەی گێڕاویـــەتیـــەوە 378 فەرموودەیـە وەک ابن حزم لەجوامع السيره ئاماژەی پـاوەتێ لەشمشە کتێبەکەیدا 158 فەرموودەی لێوە ڕیوایەت کراوە بخاری ومسلم لەسەر 13 فەرموودەی متفق ی ن و بخاری بەتەنها 3 فەرموودەی خۆی تەنها گێڕاویەتیەوە ومسلم یش 13 فەرموودەی تری بەتەنها خۆی گێڕاویـەتیەوە. پێـشەنگ بـوو لەگێڕاوەنەی فەرموودە و فەتوا و تەفسیر هاوەڵان ڕوویان لێئەکرد بۆ وەرگرتنی زانست.

گـەربەورد ودرێژی باس ی هەموو خێزانەکان ی پێغەمبەر ﷺ بکەین ئەوا بابەتەکە زۆر درێژ ئەبێتەوە وەک باسکردن ی زانست ی أسماء ی کچ ی أبي بكر الصديق وأسماء ی عميس وجويرية ی کچ ی حارث وحفصة ی کچ ی عمر وزينب ی کچ ی جحش رضي الله عنهن ئامانجەکەمان پوختەکردنەوەی هـــانـــدانی خوشـــکانی موسڵمانە بۆیە بەپوخت وکورت ی تیشک ئەخەینە سـەرچەند نمونەیەکی تـر.

وێنە منـاڵێک لـەناو دەوڵـەتی ئیسلامی الله تعالى بەعیززەتی بکات

پاشان لەچینی ئافرەتانی صحابە بەرەو خوارتر ئیمام ـی ابن الاثیر لەکتاب ـی الغابة ناوی ئەو ئافرەتە تابعینانەی هێناوەتەوە کـەفەرمووده‌یـــان ڕیوایـــەت کـردوە هەروەهـا ئیمام ـی ابن حجر ـی عسقلان ـی لەکتاب ـی تقریب التهذیب ناوی ئەو ئافرەتانـــەی هەمـــوو هێـــناوەتەوە کەناسـراون بەڕیوایەت لەسـەی سەدەکانی ئیسـلام.

تەنانەت لەزاناگەورەکان ـی ئیسلام کەسێکی وەک ئیمام خطیب ـی بەغدادی مێژوو نوس وفەرمووده‌ناس خاوەن کتێب ـی تاریخ بەغداد زانست ـی وەرگرتوە لـە طاهرەی کچ ـی ئەحمەد ـن یوسف کەلەسالّی 436 ـی هجری کۆچی دوای کردووە.

هەروەهـا ئافرەتە زانای شافعی مەزهەب : (أَمَةُ الواحد بنت الحسين بن إسماعيل) لەسالّی 377 هجری وەفاتی کردوە.

ئیمام ـی الذهب ـی لەبارەیەوە فەرموویەت ـی (العالمة الفقيهة المفتية أمة الواحد بنت الحسين بن إسماعيل).

زانا وفەقیهـ وموفتی امة الواحد کچ ـی حسین ـی کوڕی اسماعیل.

تفقهت بأبيها وروت عنه وعن إسماعيل الوراق وعبد الغافر الحمصي وحفظت القرآن والفقه للشافعي وأتقنت الفرائض.

لەباوکیـەوە فیقهی وەرگرتوە ولەویشەوە فەرمووده‌ی گێڕاوەتەوە ولە اسماعیل ـی الوراق و عبدالغافر حمص ـی وقورئان ـی لەبەر بوو لـەگەڵ فقهی شافعی.

وتـراوە کەسێک بـوە کەشارەزاتـرین کـەس بوە لەلەبەرکردن ـی فقهدا وشارەزای لەزانست ـی فەرزەکان ومیـــراث ونەحو هەبـووە.

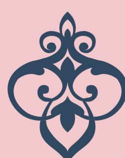
هەروەهـا بیبی کچـی عبد الصمد أم الفضل الهرثمية الهروية ئیمام ـی الذهب ـی لە سير أعلام النبلاء (18/ 403) لەباسیدا فەرموویەت ـی :

شێخە و خاوەن فەرمووده‌ بـوە لە ابن ابی شریح ڕیوایەت ـی گێڕاوەتەوە لەدووری ساڵی 380 لەدایـکبوە لەساڵی477 کۆچی دوای کـردوە کتێبێکی چاپکراوە بەناوی (جزء بيبي بنت عبد الصمد الهروية الهرثمية) بـەتحقیق ـی عبد الرحمن الفريوائي.

پـاشان أمة اللطيف کچ ـی عبد الرحمن الناصح الحنبلي ئیمام ـی ابن کثیر لـە البداية والنهاية (13/ 143) لەباسیدا ئەفـەرموێت : شێخە وچاکـەکار وزانایـە ئافرەتـێکی خاوەن فـەزڵ بـووە وخاوەن نوسراوە (وهي التي أرشدت ربيعة خاتون أخت السلطان صلاح الدين إلى وقف المدرسة بقاسيون على الحنابلة ووقفت أمة اللطيف على الحنابلة مدرسة أخرى وهي الآن شرقي الرباط الناصري).

وەهەروەهـا ئافرەتە زانایـە بوو بەرەبیعە خاتون ـی خوشکی صلاح الدین ـی فەرموو ڕێنمای کرد کە قوتابخانەیەکی تەرخان بـکات بـۆ حەنبەلیەکان لەقاسیون وەخۆشـ قوتابخانـەیـەکی تەرخانـکرد بۆحەنبەلیەکان کەئێستـا ئەکەوێتە ڕۆژهەڵاتـی رباط الناصری ـەوە.

کاتێک خاتون وەفاتی کرد ئەمە ئافرەتە زانایـە ماوەیـەکی زیندان کراوودواتر ئازادکرا لەساڵی 653 کۆچی دوای کرد ئەمە زانای أمة اللـطيف خاوەن کتێـــب ـی نوســراوە لەوانەش (کتاب التسديد في شهادة التوحيد) (وكتاب بر الوالدين).

پـاشان جليلة ـی کچ ـی علي کوڕی الحسن الشجری لەسەدەی پێنج ـی کۆچیدا بووە بـۆزانست ـی فەرمووده‌ گەڕاوە لـەعێراق وشام زاناگەورەکانی وەک سمعانی لێوەی فەرموودەی بیستوە وە قورئان ـی فێری منداڵان کردووە.

وەهەروەهـا زینب ـی کچ ـی مکي کوڕی علي کوڕی کامل الحراني کەلـەساڵی 688 کۆچی دوای کردووە لەو ئافرەتانە بوە تەمەنی خۆی بۆ فێربوونی فەرمووده‌ وڕیوایەت تەرخان کـردبوو وقوتابییەکانـی لەبەردەم دەرگای ماڵەکەی قەرەباڵغیان دروستەکـرد بۆ بیستن ـی فەرمووده‌ لێوەی.

زینب ـی کچ ـی سليمان بن إبراهيم کەلە ساڵی 705 هـ کۆچی دوای کـردوە ئیمام ـی تقي الدين السبكي زانستـی لێ وەرگرتوە.

هەروەهـا زینب ـی کچ ـی عبدالله بن عبدالحليم بن تيمية کەلەساڵی 725هـ کۆچی دوای کردووە ئیجازەی پـاوە بە ئیمام ـی ابن حجر العسقلاني هەروەهـا ئیمام ـی ابن حجر لـە المعجم المؤسس للمعجم المفهرس ناوی زۆرێـک لەو زانا ئافرەتانەی هێناوە کەزانست ـی لێ وەرگرتون لـەناویشدا ناوی عائیشە کچ ـی عبدالله حەلەبـی ئەهێنێت و باسی ئەکات کەخاوەن کتێب بـووە.

هەروەهـا زینب ـی کچ ـی یەحیای کوڕی ئیمام العز بن عبدالسلام لەساڵی 735 کۆچی دوای کـردوە بەسەنەدەوە کتێـب ـی

معجم الصغيرى ئەخوێنەوە بەسەنەدى بيستراو بەبێ پچـڕان.

ئيمام ى الذهـــب ى لەبارەيــــەوە فەرمووويەتى ى (إنَّه كان فيها خيرٌ وعبادةٌ وحُبٌ للرِّواية) بەڕاست ى ئەو خێر وعيبادەت و خۆشويستنى زۆرى تێدابـوو بۆگێڕانەوەى فـەرمووده. خــــاوەن سەنەدى بەهێزى فـەرمووده بــــوو و زۆرێـک لەقوتابيانى زانست گەشتيانكردووە بۆ وەرگرتن ى زانست لێوەى.

ئيمام ى الذهبي لەكتێبەكەيدا بەناوى معجم شيوخ الذهبي باسى زۆرێک لەو ئافرەتە زانايانەى ئەكات كەزانست ى لێ وەرگرتون وكاتێـک باسى هەنێكيانى كردوە فەرموويەتى مامۆستەكەمان لەوسالەدا كۆچى دواى كردووە.

ئيمامى ابن حزم باس لەوە ئەكات كەسەرەتاى زانست ى تاسەرەتاى گەنجێتى لەمامۆستا ئافرەتــــەكان ى فــــێربوە ئەفەرموێت : ونشأت بين أيديهن ولم أعرف غيرهن ولا جالست الرجال إلا وأنا في حد الشباب وحين تبقل وجهي وهن علمنني القرآن وروينني كثيراً من الأشعار ودربنني في الخط.

لەبەردەست ى ئەوان پەروەردەبووم جگە لەوان كەسم نەئەناسى ولەگەڵ پياوان دانەنيشتبوم تائەوكاتەى گەشتمە تەمەنى پێگەشتن ولاوێتى ئەوان فێرى قورئان وزۆرێـک لەشيعر و جوان نوسينيان كردم. كتاب رسائل ابن حزم 1/166

پـاشان فاطمة ى كچ ى محمد بن أحمد السمرقندي خاوەن زانستێكى بەرز و خاوەن فەتوا بــوە هــاوســـەرەكەى ئيــمام ى الكاسانى ـە خاوەن كتێبى البدائع.

نمونەكان زۆرن ئەوەندە وەک بەرچاو ڕوونى بـۆئافرەتانى موسـڵمـان كافيە ان شاء الله تعالـى بەڵـكو چاو لەو ئافرەتانە بكەن وببن بەهۆكار وئامرازێـــک بۆ گـــــەياندن وبڵاوكردنـــــەوەى زانســـتى شــــەرعى وخۆفێركردنيـان وخەڵكيش فێربكەن.

وتـــاری
زێــــڕین

برا وخوشکی سەرخەری دەوڵەتی ئیسلامـی

لەعەقیدە وسیاسـەت دەوڵەتی ئـیسلامـی (ئەمـە بنەمایە هەیە ئەمـە بنەمایەکـی مەنـهـەجی دەوڵەتی ئیسلامـیـە) پرسـیاری شەرع ی مەکە وفەتوا وەرمەگرە لەهەر مەلا ومامـۆستا وزانایەک کەدانیشتوە لەجیهادکردن ولەگەڵ عەقـیدەی دەوڵەتی ئیسلامی نیە و بەعەقـیدە ومەنهەج ی دەولە وەڵامت ناياتەوە.

واتا لەڕوانگەی عەقیدە ومەنهەج ی دەولە علـم لەم جۆرەکەسانە وەرناگیرێت.

نمونەی مەلا هەڵۆ (کە بـەزمان وکردار بەهەمـوو شێوەیـەک دژی عەقیدە ومەنهەج وجیهادەکەی دەولـەیە) ومحمدی مەلافایەق و احمدی مەلافایـەق ومەلاکرێکار وعبدالرحمن قلابندی وعادل عزت ومحمد عەلەوی وئارام خەلەکانی و ئەو مەلایانەی مەنهەجیان ڕون نیـە هەروەها مـەلا مەدخەلیـەکان و ئیخوانیـەکان وسلیـمان علوان وعبدالعزیز الطریف ی وابو محمدی مەقـەدسی وابوقتادە و ابوبصیر ی طرطوسـی و المحیسنی و ایاد القنبی وعادل ال حمدان وعبدالرحمن الحجی وصالح الفوزان وابن باز وابن عثیمین والالبـانی وئەیـەمـە زەواهـیری ...هتد

١ - شيخ الإسلام ابن تيمية رحمه الله تعالى دەفەرموێت : "ولهذا كان الجهاد موجبا للهداية التي هي محيطة بأبواب العلم، كما دل عليه قوله تعالى: { والذين جاهدوا فينا لنهدينهم سبلنا } [العنكبوت: 69]، فجعل لمن جاهد فيه هداية جميع سبله تعالى؛ ولهذا قال الإمامان عبد الله بن المبارك وأحمد بن حنبل وغيرهما: إذا اختلف الناس في شيء فانظروا ماذا عليه أهل الثغر فإن الحق معهم؛ لأن الله يقول: {والذين جاهدوا فينا لنهدينهم سبلنا} [العنكبوت: 69]"

هەربۆ جیهادکردن لەپێناو الله تعالى زەمانەتی هیدایەتە کەدەوور دراوە بەدەرگاکانی زانستی شەرعی هەروەک چۆن الله تعالى فەرموویەتی [ئەوانەی جیهاد دەکــەن لەپــێناو ئێـــمــە (واتا موجاهێدی کەبۆ بەرزکردنەوەی وشـــەی الله وحوکــمــی الله شەریــکات) ئـــــائـــەوانە ڕێنمای دەکەین بۆ ڕێـگای هەقەکەمان] هەربۆیە هەردوو ئیمام عبدالله ی کوڕی مبارک و ئیمام احمد بن حنبل فەرموویانە ئەگەرخەڵـک لەبابەتـێـک ڕاجیاوازبون سەیری ڕەئی ئەهلی جیهاد بکەن بزانن ئەوان لەسەر چی بۆچونێکن چونکە الله تعالى فەرموویەتی : { والذين جاهدوا فينا لنهدينهم سبلنا }

[مجموع الفتاوى: ج28/ص442].

٢ - ئیمام ی ابن القيم رحمه الله تعالى دەفەرموێت : "ولأهل الجهاد في هذا من الهداية والكشف ما ليس لأهل المجاهدة، ولهذا قال الأوزاعي وابن المبارك: إذا اختلف الناس في شيء فانظروا ما عليه أهل الثغر، يعني أهل الجهاد، فإن الله تعالى يقول: {والذين جاهدوا فينا لنهدينهم سبلنا وإن الله لمع المحسنين} [العنكبوت: 69]"

لەمـەدا بۆئەهلی جیهاد هیدایەت و بەرچاوڕونی ودۆزینەوەی هەق هەیە کەئەمە بۆ جگە لەئەهلی جیهاد نیە هەربۆیە ئەوزاعی ی وابن مبارک دەیان فەرموو ئەگەرخەڵـک لەبابەتێـک ڕاجیاوازبون سەیری ڕەئی ئەهلی جیهاد بکەن بزانن ئەوان لەسەر چی بۆچونێکن چونکە الله تعالى فەرموویەتی : {والذين جاهدوا فينا لنهدينهم سبلنا}.

[مدارج السالكين: ج1/ص506].

٣ - ئیمام ـی القرطبي رحمه الله ـدەفەرموێت : قال سفيان بن عيينة لابن المبارك: إذا رأيت الناس قد اختلفوا فعليك بالمجاهدين وأهل الثغور فإن الله تعالى يقول: {والذين جاهدوا فينا لنهدينهم سبلنا وإن الله لمع المحسنين } [العنكبوت: 69]بسوفیان ـی کوڕی عیینه به ابن مبارک ـی فەرمووئەگەر بينيت خەڵکـ لەبابەتــێـکـ ڕاجیـــاوازبون ئـــەوا دەستبگره به ئەهلی جـیهاد بزانن ئەوان لەسەر چی بۆچونێـکن چونکه الله تعالى فەرموويەتى: {والذين جاهدوا فينا لنهدينهم سبلنا}.

[تفسير القرطبي: ج13/ص365].

کەواتە جێگای هیدایەت لەڕیزی موجاهیدان زیاتر وزیاتره وەهیچ سەردەمێک بێ بەش نیه لەئەهلی جیهـــاد وکۆمـــەڵی ســـەرخراو کەواتا هەرکاتێ وتە وبۆچونێکی تازە پەیـــدا دەبێت کەئەو بۆچونە لەئەهلی جـيهادەوە دەرنەچوە ئەوا دەگەڕێینەوە بـۆ بۆچونی ئەهلی جیهاد.

٤ - ئیمام ابن عدي (365هـ) رحمه الله تعالى ـدەفەرموێت : حسين بن بندار بن سعد پێی وتين لەساڵی 292وتی الحنبلي الحسن بن أحمد الإسفرائيني پێی وتـم کە ئیمام احمد فەرمووی : سمعت ابن عيينة يقول: إذا اختلفتم في أمر فانظروا ما عليه أهل الجهاد، لأن الله تعالى قال: {والذين جاهدوا فينا لنهدينهم سبلنا}؛ قال الحسين بن بندار: وأجمع أهل الثغر أن اللفظية كلهم جهمية"

بیستم لە ابن عیینه دەیفەرموو ئەگەرخەڵکـ لەبابەتێـکـ ڕاجیاوازبون سەیری ڕەوئـی ئەهلی جـیهاد بـکەن بزانن ئەوان لەسەر چی بۆچونێـکن چونکه الله تـــعالى فەرموويەتى : {والذين جاهدوا فينا لنهدينهم سبلنا}.

حسـين بن بندار فەرمووی : ئەهلی جیهـــاد کـــۆڕا یەکـــدەنگ بـــون

ئایا لەم کۆمەڵەیەی ؟

کەپێغەمبەر ﷺ فەرموويەتى : (لا تزال طائفة من أمتي يقاتلون على الحق ظاهرين إلى يوم القيامة) بەبــــەردەوام کــــۆمــــەڵــــێ لەئومەتەکەم دەجـــەنگن لەسەر هەق ديار وئاشــــکران تـــــا ڕۆژی قيامەت.

[رواه مسلم عن جابر بن عبد الله رضي الله عنه؛ رقم 247].

ئەمە مەنهەج و عەقیدەی دەوڵەتەکەمانە

کەئەوانەی دەڵێـــن لەفزمـــان بەقورئان مەخـــــلوقە هەموویان جەهمـین. [الكامل لابن عدي: ج1/ ص185].

ئەهلـــی جـیهـــاد لەهـــەموو سەردەمێکدا خاوەن علم وزانست بون وە هەرئەهلی جـیهادن قـبوڵ ناکەن هیچ مبتدع ـێ لەریزەکانی موجاهیدان بیدعە دەرببرێت (بـۆیە دەولەش سەرکـوتی عمـــومی و حازمیـــەکان وموڕجیـــئەکان ـی دەکـرد).

٥ - ئیمام ـی أبو عبيد القاسم بن ســلام رحمـــه الله تعـــالی دەفەرموێت : عاشرت الناس وكلّمت أهل الكلام، وكذا، فما رأيت أوسخ وسخا، ولا أقذر قذرا، ولا أضعف حجّة، ولا أحمق من الرافضة، ولقد وليت قضاء الثغور، فنفيت منهم ثلاثة رجال جهميّين ورافضيّا، أو رافضيّين وجهميّا، وقلت: مثلكم لا يساكن أهل الثغور، فأخرجتهم"

لەگەڵ خەڵک ژیاوم وقسەم لەگەڵ ئەهلی کـلام ـدا کردووە بەڵام پیستر وبۆگەنتـــــرم نەبینـــی وەخاوەن لاوازترین بەڵگەم نەبینی وە گەمژەترم نەبینی لەڕافیـزە وە بوم بەقاضـی لەسەنگەرەکانی جیهاد سێ کەسـم لەوان دوورخسـتەوا دووجەهمی و ڕافیزیــــەکـ یان دوو ڕافـــیزە وجەهـــمیەکـ وپێم وتن کەئێوە جێگەتان نابێتەوە لەسەنگەرەکان ـی جیهاد دەرم کـردن. [السنة للخلال: رقم 795]

٦ - ئیمام ـی الذهبي رحمه الله لەباسی ژیان ـی أبي إسحاق الـــــفزاري رحـــمه الله تعالی ـدەفەرموێت : قال أحمد العجلي: كان ثقة، صاحب سنّة، صالحا، هو الذي أدّب أهل الثغر، وعلمهم السنّة، وكان يأمر وينهى، وإذا دخل الثغر رجل مبتدع، أخرجه، وكان كثير الحديث، وكان له فقه.

احمد العجل ـی دەفەرموێت ابی اسحاق الفرازی کەسێکـی متمانە پێکراوبوو وە ئەهلی سونەت بـوو وە پەروەردەی ئەهلی جیهادی دەکـرد وفێری سونەت ـی ئەکردن ئەمری بەچاکە ونەهی لەخراپە دەکـرد وەئەگەر کەسێکی مبتدع ڕۆشتبایەتە ڕیزەکانی ئەهلی جیهـاد

دەری دەكـــــرد وە خـــاوەن فەرموودەیەكی زۆر و فیقهـ بوو. [السير: ج8/ص540-541].

سەیری ئەم وتەیەی شێخ بكەن وسەیری نمونەكەی بكەن كەچەند نمونەیەكـی قێزەون باس دەكات تا تۆ موناسرِ ئەگەر حاڵت وەك ئەو حاڵە نەبوو نەچیت پرسیار لەغەیری ئەهلی جیهاد بكـەیت.

شێخ ابی میسرە لـ شام لـ (زانایـەكـی موجاهیـدی دەولە) تقبلەالله دەفەرموێت : سەربازان لـ كۆمەڵی سەرخراو وتامەزرۆیان بۆكاروان لـ جیهاد زانست لەئەهلی زانست وەرەگرن لەئەهلی ئیجتهاد و جیهـاد وە لەغەیری ئەوان وەری ناگرن ئیلا مەگـەر زۆر ناچاربن وەكـ ناچارن ئەوكەسەی كەخەریـك دەمرێت لەتاو برسێتی و تینوێتیـدا لەوكاتەدا هیچی دەست ناكەوێ بۆئەوەی نەمرێت خوێنی ڕژاوی بەرازێـک دەخوات كەناوی طاغوتێكی لەسەر هێنراوە وەخنكێنراوە .. ئەم كەســـە كـەئـەمە دەخـــوات لەبەرئەوەنیە حەزی لێ بێت بەڵكـو ئەم داماوە هیچی ـ دەست نەكەوت

لەناچاریدا خواردی تا نەمرێ وە قوتابیان ـ جیهاد لەسەردەمی واجب بونـی جیهاد زانست وەرناگرن لەوكەسانـــەی دانیـــشــــتون لەجیهادكـردن چجای ئەهلی بیدەع چجای زاناكانـی طاغوت وەقوتابیانی جـیهاد زانستی زانا مردووەكان ـ ئەهلی تەوحید وجیهاد پێش دەخەن بەسەر زانستەجۆراوجۆرەكان ـ زانا فاسق ودانیشتوەكـان لەجیهاد وەئەو زانایانەشـــــی كە سازشیان لەدین كردووە وە دروشمـی ئەم قوتابیانەی زانـست وتەكەی ابن عمرە كە دەیفەرمـــــوو : "من كان مستنّا فليستنّ بمن قد مات" هەركـەسێـــك چاولـــێكــــەری وشوێنكەوتن دەكات با چاو لەوانە بكــــات وشــــوێن ئەوانە بكەوێت كەمردوون(لەزاناكان). [حلية الأولياء: ج1/ص305]

وەهەروەهـا ابن مسعود رضي الله تعالى عنه دەیفەرموو : فإن كنتم لا بد مقتدين فاقتدوا بالميّت، فإن الحيّ لا يؤمن عليه الفتنة"

ئێووە ئـەگەر چاولێدەكەن وشوێن دەكەون ئاوا چاو لەمردوان بكـەن چونكـە كەســێ زیندوو لەفیتــنەی

ئەمە مەنهەج و عەقیدەی دەوڵەتەكەمانە

ئەمین نابیت (هەر ڕۆژە و فەتوایەک ئەیات). [حلية الأولياء: ج1/ص136]

الشيخ ئوسامە بن لادن تقبّله الله دەیفەرموو : ومن كان مقتديا فليقتدِ بمن مات من القدوات، فإن الحيّ لا تؤمن عليه الفتنة"

هەرکەسێک چاولێکەری دەکات باچاو لەوانە بکات کەمردوون لەپێشەواکان چونکە زیندوو لەفیتنەی ئەمین نابیت. [السبيل لإحباط المؤامرات].

هەربۆیە ئەوان شوێنکەوتە بون ومبتدع نەبون اقتدائیان بەپێشەوایانی هیدایەت دەکرد لەسەرکردە شەهیدەکان وەک ئەبو مصعب ی زەرقاوی و ئەبو حەمزەی مهاجر و ئەبو عومەری بەغدادی ڕەحمەت ی الله لەهەمویان بێت وپلەیان بەرزکاتەوە.

وە پێشەوایان ی ئەهلی جیهاد زۆر حەزەریان دەکرد لەشێخەکان ی ال سلول وە الله دەزانێت پاشان موجاهیدان کە ال سلول چەندین جاری هەوڵی یاوە ڕیزەکانی موجاهیدان بخاتە ژێر ڕکێفی خۆیەوە بەناردنی چەندان قوتابی زانست کەزانا ڕەسمی ونا ڕەسمیەکان ی ال سلولیان بەگەورە ناودەبرد بۆئەوەی نوسراوەکانی ئەو زانایانە لەناو موجاهیدان بڵاوبکەنەوە. ئەمەش پێش بەهاری عەرەبی.

وێنە شێخ ئوسامە بن لادن تقبله الله

ئەمە مەنهەج و عەقیدەی دەوڵەتەکەمانە

پاشان ڕیزەکان ـی ئەهلی جیهاد شێوێنرا کاتـــێ کەسانێ نزیک کرانەوە لەئەهلی جیهاد وەک طرطوسـی (کەپێی وایە حوکمەتە وەطەنیەکەی لیبیا حوکمەتێکـی شەرعیە داوای کرد موجاهیدان چەکەکانیان دانێن بۆحوکمەتی لیبی).

وە هاوشێوەی مەقدسی (ابو محمدی مەقدسی) کـــەتانەی لەجـیـهادی موجاهیدانـی ئەهلی عێراق ئەیدا.

وە وەک سلیمان علوان (بگەڕێوە بۆ ڕەدەکەی شێخ ـی شەهید سلطان بن بجاد العتیبی کەڕەدێکی بەهێزە تێدا بۆچـــونی عەلوان باس دەکات لــــەبەرامـــبەر ال ســـلول و سەربـــازەکانیان).

وەگـومڕاکـانی لەسرورِیەکان وحیزب ـی ئومەت وەک عبدالعزیز الطریفی والعجمی و الـــمطیری هەموو ئەمانە گەورەکران بـۆ ڕاکێشانی سەرنجی جەماوەری و شەرعیەت پێدان بەم هۆیەشەوە جـیـهادی شـام تێکدرا و لەڕێگەڕاســـتە لایدا

ئەمەش هەڵەیەکـی ئابڕوو بەرە.

وە سەرگەورەی دانیشتوان لەجیهاد کەسازشـی کردوە لەدین ودینیان تێکداوە نمونەی احمد الحازمی کە هاوشێوەی مەقدسی و عەلوان وطریف ـی و مطیری یە لەدانیشتن وجیهاد نەکردن وە پێچەوانەی هەموو ئەوانە لەوەی کەس هان نـایات بوجیهادکردن و دوورترین کـەسە لەبانگەوازکردن بـۆجیهاد بەڵـکو وتارێکی نیە کەتێیدا هانی خەڵک بات بۆدەستگرتن بەمەنهەج ـی کۆمەڵی سەرخراو کەدەجەنگن لەپێناو ئەو مەنهەجـە.

بۆیـە نـــەخـــۆی جـیـــهاد دەکات نەبانگەشــەی بۆ دەکات بـەڵـکو سرورِیە نوێـــیەکان و بیرمەندە دانیشتوەکـان زۆر سورتن لەسەر هاندان بۆجیـهاد تاوەکـ حازمی وە سرورِیەکان هـــەندێکیان لەحازمی توندترن بۆتەکفیرکردنی طاغوتان.

“ذُكر عن بعض السلف: أن من لم يجاهد في سبيل الله، ابتلي بالجهاد في سبيل الشيطان، ومن بخل بإنفاقه المال في طاعة الله، ابتــلي

بإنفاقه في المعاصي وفيما لا ينفعه، ومن لم يمش في طاعة الله خطوات، مشى في معصية الشيطان أميالا"

گێڕدراوەتەوە لەهەندێ لەسەلەف فەرموویانە هەرکەسێ جیهاد نەکات لەپێناوالله تعالی تاقی دەکرێتەوە بەجیهاد لەپێناو شەیطان وە هەرکەسێ ڕەزیل بێت لەبەخشین لەپێناو الله تاقیدەکرێتەوە بەبەخشین لەپێناو تاوان وئەوشتەی سودی بۆی نابێت وەئەوەی هەنگاو نەنێت بۆگوێڕایەڵی الله تعالی أەوا دەیان کیلۆمەتر دەڕوات بۆ مەعصیەت وگوێڕایەڵی شەیطان. [الدرر السنية: ج13/ص174].

"قال بعض السلف: المعاصي بريد الكفر"

هەندێ لەسەلەف فەرموویانە تاوان ڕێگەیەکە بەرەو کوفرت دەبات. [الداء والدواء: ص125].

حازمی کەسێکی قوتابخانەی جامیە نوێیەکانە دەرکەوت دوای دابەش بونی جامیە کۆنەکان ئەم قوتابخانەیە وتەی ئەهلی سونەت لەبابەت ی ئیمان وتەوحید وتەکفیرکردن ی تارک جنس العمل وتەکفیری موشریکی جاهل دەکات بەڵام لەولاشەوە بەرگری دەکات لەال سلول لەسەر ڕێبازی جامیەکۆنەکان (محمد امان جامی مامۆستای ربیع مەدخەلی) وە ئاسانکاری دەکەن لەبابەتی موالات ی خاچ پەرستان وحكم بغير ماانزل الله (بۆنمونە حازمی لەم بابەتانە تەنها بەشێوازی تیۆری قسەدەکات نەک دابەزاندن بۆ واقع).

الحازمي بين كبيرة القعود وضلال الجامية. ابو ميسرة الشامي.

2

گرنگی بانگەوازکردن

بۆلای اللّٰه تعالی

لەسەر بەرچاو ڕونی وزانست وکردار پێکردن

١ - موسڵمانان بانگەواز بۆچی مەبەستێ دەکەن.

کاتێ هاوەڵی بەڕێز ربعي بن عامر رضي الله تعالى عنه ڕۆشت بۆلای کیسرا پاشای فارس کیسرا بەڕبعی وت (بەچی شتێک هاتوون ؟) ئەویش فەرمووی (جئنا لنخرج العباد من عبادة العباد إلى عبادة رب العباد؛ ومن ضيق الدنيا إلى سعة الآخرة؛ ومن جور الأديان إلى عدالة الإسلام) [البداية والنهاية، الحافظ ابن كثير، (7/ 46).

ئێمە هاتووین تا بەندەکان لەبەندایەتیکردن بۆ بەندەکان دەربهێنین بۆبەندایەتی کردنی پەروەردگاری بەندەکان ولەتەنگی دوونیا دەریان بێنین بۆ فراوانی قیامەت وە لەستەمی ئاینەکان بۆ دادپەروەری ئیسلام.

بەڵێ ئەمە ئامانجی بانگەوازی موسڵمانانە بەڵام بانگەواز بەدی نایەت ئیلا بەزانست و ڕەوشتی جوان ودانایی نەبێت.

اللہ تعالى دەفەرموێت : { ادْعُ إِلَىٰ سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحِكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ ۖ وَجَادِلْهُم بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ ۚ }

ئەی پێغەمبەر! -صلى الله عليه وسلم-، ئەی ئیماندارا! هەر بەڕێزانەوە نەرم و قسەی خۆش و حیکمەت و، ئامۆژگاری شیرین و جوان، خەڵک بۆ ڕێگای پەروەردگارت بانگ بکە وە بەچاکترو باشترین شێوە قسەو گفتوگۆیان لەگەڵ بکە، بەڵگەی جوان و بەهێزیان بۆبهێنەوە.

کەواتا علم و حیکمەت کرۆکی بانگەوازە چونکە بانگەواز بەبێ زانست خەڵک بەرەو بیدعە و خوراڤیات دەبات.

وە علم یش بەبێ بانگەواز سودی نیە چونکە علم بۆکردار پێکردنە وە یەکێک لەکردارکردن بەعلم بانگەوازە.

الله تعالى دەفەرموێت : (وَالْعَصْرِ (1) إِنَّ الْإِنسَانَ لَفِي خُسْرٍ (2) إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ (3)

سوێند بەکات مرۆڤەکان لەزەرەرمەندی دان تەنها ئەوانە نەبێت کەباوەڕیان هێناوە (واتا زانستیان پێیە لەبارەی الله ئیمان بەدی نایەت بەبێ زانست بون بە الله تعالی وناسینی) وە کرداری چاکە دەکەن و دەست دەگرن بەهەقەوە (خاڵێک لەخاڵەکانی دەستگرتن بەهەق بانگەوازکردنە) وە ئارام دەگرن (چونکە کەسی بانگخواز ڕووبەڕووی بوهتان و ئەشکەنجە وگرتن وکوشت ئەبێتەوە).

الإمام الشافعي رحمه الله فەرموویەتی وەک شێخ ی ئیسلام ابن تیمیە لە "مجموع الفتاوى" (28/ 152) گێڕاویەتیەوە : لو ما أنزل الله حجة على خلقه إلا هذه السورة لكفتهم.

ئەگەر الله تعالی تەنها ئەم سورەتەی دابەزاندایە وەکو بەڵگە بەسەر دروستکراوەکانی ئەوە بەس بوو بۆیان.

(چونکە هەموو ئیمان لەم سورەتە کۆکراوەتەوە ڕێگای بەهەشت و دۆزەخ لەم سورەتە ڕونکراوەتەوە).

بۆیەش ئیمام ی بخاری دەیفەرموو : (باب العلم قبل القول والعمل) زانست وفێربونی پێش قسە وکردارکردنە.

واتە پێشەوەی قسە بکەی وکردار بکەی سەیری بەڵگە بکە گەر بەڵگەی لەسەربوو ئینجا ئەنجام ی بە.

بەهەمان شێوە زانستی بێ کرداریش بێ سودە.

١ - هاوەڵی بەڕێز ابی هريرةَ رضي الله تعالی عنه دەیفەرموو :(مثلُ علمٍ لا يُعمَلُ به كمثلِ كَنزٍ لا يُنفَقُ منه في سبيلِ اللهِ عزَّ وجلَّ).

نمونەی زانستێ کەکاری پێ ناکرێت وەک گەنجینەیەک وایە کەلەپێناو الله تعالی لێی نابەخشرێت.

٢ - هاوەڵی بەڕێز علي کوڕی أبي طالب رضي الله تعالی عنه: دەیفەرموو : (يا حملة العلم، اعملوا به، فإنما العالم من علم ثم عمل، ووافق علمه عمله. وسيكون أقوام يحملون العلم لا يجاوز تراقيهم،

تخالف سريرتهم علانيتهم، ويخالف عملهم علمهم، يقعدون حلقاً، فيباهي بعضهم بعضًا، حتى أن الرجل ليغضب على جليسه أن يجلس إلى غيره ويدعه. أولئك لا تصعد أعمالهم في مجالسهم تلك إلى الله عز وجل) [جامع بيان العلم وفضله، ابن عبدالبر، 2 /9.]

ئەی هەڵگران ی زانست کاربکەن بەزانستەکەتان چونکە زانا ئەوکەسەیە هەیە کەزانستی وپاشان کاری پێ ئەکات وە زانستەکەی موافق ی کردارەکانیەتی لەدواتردا کەسانێ پەیدا ئەبن زانستیان پێیە بەڵام لەگەروویان ناچێتە خوارەوە (وەک مەلا دین فرۆشەکان) کردارە شاراوەکانیان پێچەوانەی کردارە ئاشکراکانیانە وەکارەکانیان پێچەوانەی زانستەکەیانە کۆڕدەبەستن و شانازی بەسەر یەکتریدا دەکەن تا وای لێ یەت پێی ناخۆش دەبێت وتورە ئەبێت گەر کەسێ لە مەجلیسەکەی ئەو بڕوات بۆ مەجلیسێکی تری علم ئائەو جۆرەکەسانە کردارەکانیان لەو مەجلیسەدا بەرز نابێتەوە بۆلای

الله تعالى.

٣ - الحافظ ابن حجر العسقلاني رحمه الله تعالى دەفەرموێت : (لا تعملوا في أمر الدين بالرأي المجرد الذي لا يستند إلى أصل الدين)[فتح الباري، ابن حجر العسقلاني، 13 /288.)

لەدیندا تەنها بەبۆچون وبە ڕەئـ کردار مەکەن کەئەوبۆچونە سەرچاوەی نەگرتبێت لەبنەماکان ی دین ی ئیسلام.

٤ - شيخ الإسلام ابن تيمية رحمه الله تعالى دەفەرموێت : (الدعوة إلى الله تجب على كل مسلم، لكنها فرض على الكفاية، وإنما يجب على الرجل المعين من ذلك ما يقدر عليه، إذا لم يقم به غيره)

بانگەواز بۆلای الله تعالى واجبە لەسەر هەموو موسڵمانێ بەڵام فەرزی کیفایەیە بەڵام واجب دەبێت لەسەر تاکی موسڵمان کەلەتوانایدا هەبێت بانگەواز بکات و کەسی تر نەبێت ئەو بانگەوازە بکات.

مجموع فتاوى، شيخ الإسلام ابن تيمية، 15 /166.

٥ - ئیمام ـی ابن قیم رحمه الله تعالى دەفەرموێت : (فالدعوة إلى الله تعالى هي وظيفة المرسلين وأتباعهم، وهم خلفاء الرسل في أممهم، والناس تبع لهم، والله سبحانه قد أمر رسوله أن يبلغ ما أنزل إليه،

بانگەوازیکردن بۆ لای الله تعالى پیشـەی پێغەمبەران ـی الله وشوێنکەوتوانیـــانە ئەوانـــیش جێنشینی پێغەمبەرەکانن بەسەر ئومـەتەکەیان وە خەڵک شـوێنی ئەوان دەکـــەون والله تعـــالى فەرمـــانـــی کـــردووە بە پێغەمبەرەکەی کەئـــەوەی بۆی هاتوە بـیگەیەنێت بەخەڵکـی.

وضمن له حفظه وعصمته من الناس، وهكذا المبلغون عنه من أمته لهم من حفظ الله وعصمته إياهم بحسب قيامهم بدينه وتبليغه لهم،

وە وەکچۆن الله تعالى زەمانەتی پاراستـــنی پێغەمـــبەر ﷺ ـی کرد وپاراستنی لەخەڵـک ئابەوشێوەیەش ئەوانـــەی لەئـــومـــەتەکـــەی بانگەوازەکە دەگەیـــەنن بەخەڵـکی

لەلایەن الله تعالى ـوە پارێزراوی وپاراستنیان بۆ هەیە بەئەندازەی هەستانیان بەجێ بەجێکـردن ـی دین و گەیاندنی بەخەڵـکی.

وقد أمر النبي صلى الله عليه وسلم بالتبليغ عنه ولو آية، ودعا لمن بلغ عنه ولو حديثاً، وتبليغ سنته إلى الأمة أفضل من تبليغ السهام إلى نحور العدو؛ لأن ذلك التبليغ يفعله كثير من الناس، وأما تبليغ السنن فلا يقوم به إلا ورثة الأنبياء وخلفاؤهم في أممهم، جعلنا الله منهم بمنه وكرمه

وە پێغەمبەر ﷺ فەرمانیکردووە بـەگەیاندنـــی دیـــنەکەی ئـــەگەر ئـایەتێکیـــش بێت وە دووعای خێری کـــردوە بـــۆئـــەوکـــەسەی کـــەدەیـــگەیەنـــێـــت ئـــەگەر فەرمووەدەیەکیش بـێت وە گەیاندن ـی ڕێبـــازەکـــەی بەئومەتەکەی باشترە لەلێدانی تیرێ بۆ سەرسنگی دووژمن چونکە گەیاندن ـی دین خەڵکێ زۆر دەیکات بەڵام گەیاندنی سونەت وڕێبازەکەی بەخەڵـک کەس ئەنجام ـی نایات تەنـها ئەوانە

نـــەبـــێـــت کـــەمـــیـــراتگری پێغەمـــبـــەران وە جێنـــشی پێغەمبەران بەسەرئوممەتەکەیان الله تعالى بەفەزڵ ومنەت ی خۆی لەوانەمان بگێڕێت.

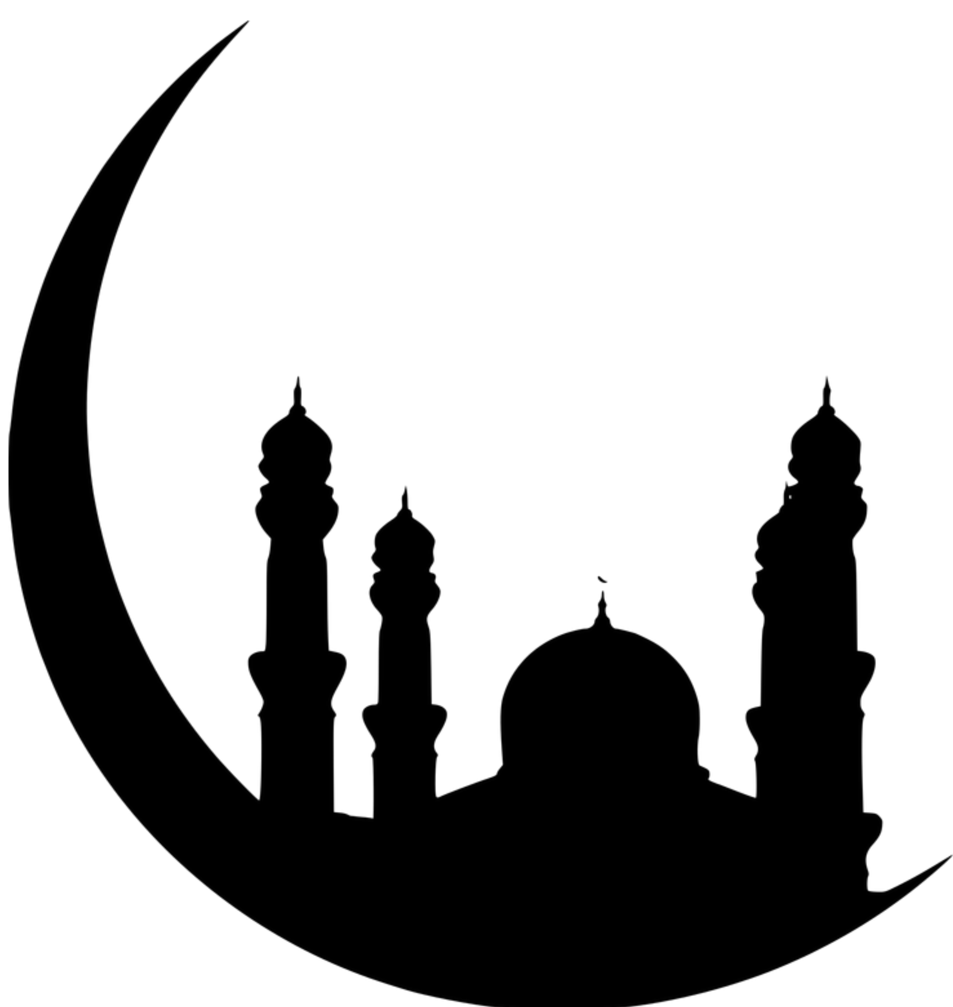
(جلاء الأفهام في فضل الصلاة والسلام على محمد خير الأنام، ابن قيم الجوزية، 339)

٦ - ئیمام الحافظ ابن کثیر رحمه الله تعالی لەراڤەی ئـایەتی { وَلْتَكُنْ مِنْكُمْ أُمَّةٌ يَدْعُونَ إِلَى الْخَيْرِ وَيَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ } [آل عمران: ١٠٤]

دەفەرموێت : المقصود في هذه الآية أن تكون فرقة من هذه الأمة متصدية لهذا الشأن وإن كان ذلك واجباً على كل فرد من الأمة بحسبه، كما ثبت في صحيح مسلم عن أبي سعيد الخدري رضي الله تعالى عنه قال: سمعت رسول الله صلى الله عليه وسلم يقول: (من رأى منكم منكرًا فليغيره بيده، فإن لم يستطع فبلسانه، فإن لم يستطع فبقلبه، وذلك أضعف الإيمان).

مەبەست لەم ئایەتە ئەوەیە کە کۆمەڵێ لەم ئوممەتە هەستێ بەجێ گەیاندنی ئەرکی بـانگەواز ئەگەرچی بانگەواز واجبە لەسەر هەمـوو تاکێـکی موسـڵمان بەئەندازەی خۆی وەک لەصـەحیح ی مسلم دا هاتوە لەابی سعید الخدری ڕەزای الله ی لێ بێت کەدەڵێت بیستم لەپێغەمبەر ﷺ ئەیفەرموو (هەرکەسـێ لەئێوە خراپەیەکی بینی بابەدەست بیـگۆڕن ئەگەر توانای نەبـوو بەدەم بیگۆڕێت ئەگەر توانای نەبـوو بابەدڵ پێی ناخۆش بێت ئەمەش لاوازترین ئیمـانە).

تفسير القرآن العظيم، الحافظ ابن كثير، 2 /91.

خەڵکی لەگەڵ پێشەوایان وزانایانی سەلەفدا بەسەر سێ کۆمەڵدا دابەش ئەبن

تـــکایـە خوێنەربن بەکورتی لەهەر پۆستێکدا کۆمەڵێـک باس ئەکەم ونوسینەکانیش کورت ئەکـــەمـەوە تا ئەوانەی ئەڵـێن درێژە وتوانای خوێندنـــەوەمان نامێـــنـــێت ئـــەم بـــیانووەش نەمێنێتەوە و بتوانن خوێنەر بن ان شاء الله تعالى.

1 - کۆمـەڵی یـەکـەم :

زیادەڕەوی ئـەکەن لەوتەکـانی زانایانی سەلەف بەجۆرێـک وتەکانـــیان وەک پارێزراو ومەعصوم لـەهەڵە سـەیر ئەکەن وتەی زانایانی سەلەف وەک ئایەت وفەرموودەی پێغەمبەر ﷺ لێی ئەڕووانن لـەکاتێکدا سـەلەف خۆیان فێریان کردووین کەراست ئەپێکن و هەڵەش ئەکەن چونکە ئەوانیش مرۆڤن.

شێخی ئیسلام ابن تيمية رحمه الله تعالى فەرموویەتی : الرجل العظيم في العلم والدين من الصحابة والتابعين ومن بعدهم إلى يوم القيامة أهل البيت وغيرهم قد يحصل منه نـوع من الاجتهاد مقرونًا بالظن ونوع من الهوى الخفي فيحصل بسبب ذلك ما لا ينبغي اتباعه فيه وإن كان من أولياء الله المتقين.

پیاوی گەورە لەزانست ودین لـەهاوەڵان وتابـعین وئەوانەی دوای ئەوانیش تارۆژی قیامەت لە ئەهل بەیت ـی پێغەمبەر ﷺ وجگە لـەوانیش توشـی جۆرێـک لە اجتهاد وهەوڵ وکۆشش ئەبێتەوە کەئەم اجتهادەی تێکەڵ ئەبێت لـەگەڵ گومان و جۆرێـک لەحەزی شاراوەی دەروون ـی لەبەر ئەمەش شتێکی لێوە دەرئەچێت لەوتە یـان کردار کەنابێت شوێنی بکەویت لەوشتـەدا ئەگەرچی ئەوکـەسـە لە دۆستە بەتەقواکانی الله تعالى ش بێت.

ومثل هذا إذا وقع يصير فتنة لطائفتين طائفة تُعظِّمه فتريد تصويب ذلك الفعل واتباعه عليه وطائفة تذمه فتجعل ذلك قادحًا في ولايته وتقواه بل في بره وكونه من أهل الجنة بل في إيمانه حتى تخرجه عن الإيمان! وكلا هذين الطرفين فاسد.

نمونــەی ئەمەش کاتێک ڕوو ئەیات ئەبێت بەفیـــتنە بۆ دوو دەستە وکۆمەڵ کۆمەڵێک ئەوانەی کەئەوو زانایە بەگەورە دائەنێن و ئەیـانەوێ بەهەرنرخێک بێت کارەکەی بەڕاست دانێن وشوێنی بکەون.

کۆمەڵێکی تریش ئەوانەن کەسەرزەنشتی ئەوزانایە ئەکەن وئەیـــانەوێ بــــەهەو ئەوهەڵەیەوە لەپێگەو پلە وپایە وتەقواکەی کەم بکەنەوە بەڵکو گومان وتانە دروست ئەکەن لەسەر چاکبونی ئەو زانایە و بەهەشتی ی بــــوونی بـەڵکو هەوڵـــدان بۆدەرکـــردنیشی لەبازنەی ئیمان ئەم دوو دەستەوکۆمەڵە هەردووولایان خراپەکار وفاسدن. منهاج السنة النبوية (4/ 543).

بـەڵـکو وتەی هەرزانایـەک هەرچەند گەورەش بێت بەقورئان وسونەت وئیجماع هەڵسەنگاندنی بۆئەکرێت گەر نەپێکابوو لێی وەرناگیرێت و ڕێزیشی پارێزراو ئەبێت.

چونکەالله تعالـی فێری کردووین لەچاکەدا شوێن ی پێشینانی خۆمان بکەوین فەرمانی نەکردووە بەرەهایی شوێنیان بکەوین لەهەرشتێک کەوتویانە وقسەیـان وەکو وەحی سەیربکەیـن نانەخێربەڵکو الله تعالی ڕێنمای کردووین فــەرمووویــەی ی : { وَالسَّابِقُونَ الْأَوَّلُونَ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ وَالْأَنْصَارِ وَالَّذِينَ اتَّبَعُوهُمْ بِإِحْسَانٍ} لە دەستەی یەکەمی پێشەنگی کۆچکەران و پشتیوانان ئەوانەشـی بەچاکە پەیڕەوی لـەوان ئەکەن ئائەوانە الله لێیان ڕازیبوە وئەوانیش ڕازی

بـوون لەالله تعالی.

کـــەواتا شوێنــــکەوتن لـەچاکەدایە لـــەوەی هاوتەریب ی کتاب وسونەت وئیجماعە.

لێرەدا لقـێک لەم جۆرە کەسانە پەیدا ئەبن (وەک حەمەدانیەکـان) ئەڵێن ئێمە وتەکان سەلەف بەبێ شەرح ی زانایان وەرئەگرین چونکە سـەلەف خۆیان ڕوونکەرەوەی شەرعن بۆئێمە پێویستمان بەوەنیە بگەڕێینەوە بۆشەرح وتەی زانایان کەبۆ وتەکانی سەلەف کردوویانە بۆیە شەرح ی زانایانی ئەهلی سونەت وەرناگرین بۆ وتەکان سەلەف چونکە سەلەف خۆیان شرۆڤەکار وشەرح کاری ئیسلام بوون و وتەکانیان ڕوون وڕەوان بوە بۆیە پێویست ناکات کاتێک وتەیـەکی سەلەف ئەبینین بەتێگەشتنی زاناکانی دوواتر وەری بگرین !

کلیك لەسەر کتێبەکە بکەن بۆ خوێندنەوە

ئێـمـەش لـەوەڵامدا ئەڵێین ئەم قسەیەی ئێوە هەمان قسەی ئــەوکەســـانـــەیە کــەئەڵێن پێویستمان بەتێگەشتنی سەلەف نیە چونکە قورئان وسونەت بەزمانی عەرەبی ڕوون هاتوە بـۆمان وە الله تعالى خۆی فەرموویەتی : { ونزلنا عليك الكتاب تبيانا لكل شيء ، وهدى ورحمة وبشرى للمسلمين }
ئەم قورئانەشمان بۆ ناردیت ئەی پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم تاڕوونکەرەوە بێت بـۆ هەموو شتێک ببێتە ڕێنمایی و ڕەحمەت و مژدە بۆ موسڵمانان.

بــەڵام ئێوە لەوەڵامیاندا چی ئەڵێن؟

بێگومان پێیـان ئەڵێـن بـەڵێ بێگومان قورئان وســـونەت ڕوونـکـەرەوەی هەمــــووشتێکە وبەزمانی عەرەبییەکی پاراو بـەڵام ئێمە پێویستە بگەڕێینەوە بۆتێگەشتنی سەلەف بۆ تێگەشتنمان لەحوکمی ئایەتەکان وفەرموودەکـان چونکە ئێمە وەک زانایانی سەلەف ئاگاداری ئەوەنین کەچی ئایـەتێک ناسخ ـە وچی ئایەتێک مەنسوخە وچی ئایەتێک عام ـە وچی ئایەتێـک خاص ـە وچی ئایەتێـک مطلق ـە ولەوچی ئایەتێکدا مقید کراوە وە ئایا چی فەرموودەیە صحیح ـە وکامەی ضعیف ـە وکامەی ناسخ ـە وکامەی منسوخ ـە .... هتد ئەم زانیاریانە بەقورئان وسونەت تەنها لەلای زانایانی سەلەف هەیە بۆیە بۆئەوەی لەقورئان وسونەت تێبگەین ئەبێت بەزانستـی سەلەف لێی تێبگەین چونکە ئەوان زانان بەقورئان وسونەت.

ئێمەش ئێستا هەمان شت بەحەمەدانیەکان ئەڵێین گەر قــورئــان وســونەت ســـەرەڕای ڕوونـــی وپاراوبوونی بەڵام بەهۆی ئەوەی ئێمە زانست ـی تەواومان بەهەموو ئایەتەکان وکاتی دابەزین وناسخ ومەنسوخ وئەحکامەکانی تری نیە ئیلا ئەبێت لەسەلەف ـی وەربگرین کەواتا ئێمەش ئاگاداری هەموو ئەقوال و وتەکانی زانایانی سەلەف نیـن ئەوەی ئاگادارە بەقۆناغی وتەکانی سەلەف و بەوتەی ڕاجح ومەرجوح وبەوتەی عام و وتەی خاص یان بەوتەی کۆن و وتەی تازەیان بەوتەی سەنەدی صحیح و وتەی سەندپچڕاو ولاوازیان بەوتەی مەزهەب ـی کۆن و مەزهەب ـی تازەیـە بەشێوازی مامەڵەکردنیان لەگەڵ وتەکانیان و چۆنیەتی کردارکردنیان بەوتەکانیان ئەوەی شارەزایە بەهەموو لایەنی وبارودۆخ ـی مەنهەجی سەلەف بریتین لەزاناکانی ئەهلی سونەت وجەماعە بـۆیە ئێمەش تابەجوانی دوور لەکەم ڕەوی وزیادەڕەوی تێبگەین لـەسەلەف پێویستە بەوتەی زاناکانی دوواتر کەمەنهەج ـی سەلەفیان بۆ ڕوونکردینەتەوە وەرەی بـگرین ئەگینا گەر وازبهێنین لـەتێگەشـتنی زاناکانی دوواتر بۆمەنهەجی سـەلەف ئەوە وەک ئەوکەسانەمان لێ دێت کەواژ ئەهێنن لەتێگەشتنی سـەلەف بەبیانوی ئەوەی خودی قورئان وسونەت ڕوون وئاسانن پێویستمان بـە تێگەشتنی مرۆڤ نابێـت ! ئەمەش هەڵەیـە بۆیە حەمدانیەکان لەڕوویـەکەوە لـەگەڵ قورئانیـەکان یـەک ئەگرنەوە جابەخۆیان بزانن یـاخود نەزانن.

حەمدانیەکان قورئانیەکان

کۆمـەڵی دووەم لـەخەڵکی

بەرامبەر بەوتەکانی زانایانی سەلەف

ئەوانەی کەرەفزی وەرگرتنی وتەی زانایان ئەکەن سوودمەند نابن لەزانستی پێشواکانی هیدایەت و چرای تاریکاییـەکان یان ئەگەر سـوودیـان لەزانستی زاناکان وەرگرتبـــێت بـەڵام سوپاس ی زاناکان ناکەن وفەزڵ وڕێزیـان بۆ دانانێن ئەم کـەسانە بێ بەش بـوون لەخێرێکی گـەورە ئەو هۆکارەش ئەم کەسانەی بەرەو ئەم هەڵوێستـە برد بریتی بـوو لە بڕوابوونیـان بەوەی پێشخستنی وتەی پێغەمبەر ﷺ بەسەر وتەی خەڵکیدا بەوە ئەبێت کەوازبهێنیت لەوەرگرتنی تێگەشتنی سەلەف بـۆ شەرعی الله تعالـی ئەمەش تێگەشتنێکی خوارووهەڵەبـوو لەوکەسانەدا دەرکەووت چونکـە هاوەڵان وتابعین وزاناکانی دوواتر نێوانگیری نێـوان پێغەمبەر ﷺ و ئوممەتەکەی ئەون لەگەڵیـاندنی دینەکەی پێغەمبەر ﷺ و فەرموودەکانی ـ وله گەیاندنی واتا ومەبەستەکانی پێغەمبەرﷺبۆیە ئەو ڕوونکیەی بەئێمە گەیشتوە لـە هاوەڵان تیشکی ئەوانەوە وەرگیراوە ئەوان بوون فەرموودەکانی پێغەمبەریان بۆ گواستینەوە ﷺ بەڕێکوپێکی وبەواتای سـوود بەخش وپارێزراوی وجیاکردنەوەی لاواز لـە صەحیح ی هەربۆیـە الله تعالی هیدایـەتی ـ موسڵمانانی بەند کردووە بەوەی ئیمان هێنانەکەیان هەرکات وەک ئیمان وباوەڕی سـەلەف بـوو لەهەمووە بوارەکانی شەریعەت چـی لەتەوحید چی لەمەنهەج وچی لەحوکمڕانیـدا ئەوکاتە الله تعالـی شاهێدی هیدایەت ئەیـا بۆمان وەکو فـەرمـــوویـەتـی : { فَإِنْ آمَنُوا بِمِثْلِ مَا آمَنتُم بِهِ

فَقَدِ اهْتَدَوا ۖ وَّإِن تَوَلَّوْا فَإِنَّمَا هُمْ فِي شِقَاقٍ ۖ }
ئـەگەر بڕوواـیان هێنا وەکو چۆن ئێوە باوەڕتان هێناوە ئەوا مانای وایە کە بەڕاست و ڕەوان کەوتونەتە سەر ڕێی ڕاست و ڕێنمابوون خۆ ئەگەر پشتیان هەڵکرد دیارە کە لە هەق و ڕاستیی لایانداوە لە دژایەتیدان.

کەواتا ئەبێت باوەڕهێنانـت بەئیسلام بەوشێوە بێت کەپێغەمبەر ﷺ و سەلەفی ئەم ئوممەتەی لـەسەربـووە ئەوکاتە تۆ لـەسەر ڕێگەی هیدایەتـ دراووی.

چەند جوان ـی فەرمووە هاوەڵی بەڕێز عبد الله ی کوڕی مەسعود - رضي الله عنه کەئەیـفەرموو : من كان منكم متأسياً فليتأس بأصحاب محمد - صلى الله عليه وسلم فإنهم كانوا أبر هذه الأمة قلوباً وأعمقها علـــماً وأقلها تكلفاً

وأقومها هدياً وأحسنها حالاً قوماً اختارهم الله تعالى لصحبة نبيه صلى الله عليه وسلم وإقامة دينه فاعرفوا لهم فضلهم واتبعوهم في آثارهم فإنهم كانوا على الهدى المستقيم.

هەرکەس لەئێوە ئەیەوێت شوێنکەوتە بێت ئەوا باشوێن هاوەڵانی محمد ﷺ بکەوێت چونکە ئەوان خاوەنی چاکترین دڵ ن لەناوئوممەتدا وخاوەن ـ قوڵترین زانست بوون وە دووترین کەسان بوون لەقوڵ بوونەوە وقورسکردنەوە لەشـــتی نەخـــوازراو وبێ ســـوود خـــاوەن ڕاستەڕێترین ڕێگا بـوون دامەزراوترین کەسان بوون لەسەر ڕێگەی هیدایەت وخاوەن باشترین دۆخ بوون لەناو ئەم ئوممەتەدا لەجێ بەجێکردن ـ شەریعەت ئەوان گەلێک بوون الله تعالى هەڵی بژاردن بـۆهاوڕێیەتی پێغەمبەرەکەی ﷺ وبەرپاکردن ـ دینەکەی بـۆیە فەزڵ وپلەیـان بزانن وشوێنەواری ئـەوان بگرنە بەر چونکـە ئەوان لـەسەر ڕێـگەی ڕاسـت بـوون. جامع بيان العلم لابن عبد البر (2/ 947)

هەمان ئەثەر بەسەنەدی حسن لە ابن عمرەوە هاتوە (أبو نعيم لە الحلية هێناویەتیەوە).

بـەڵێ پێویستە لەسەرمان دین وباوەڕمان وەک ئەوەبێت کە سـەلەف ـ ئەم ئوممەتە لەسەری بووە لەهاوەڵان ودوای ئەوان چونکە ئەوان هەر بەعەرەبی لەدایـک بـوون خاوەن زمانێکی پاراو وتێگەشتنێکی قوڵ و تەواو بـوون لەزمان ومەبەستەکانی زمانی عەرەبی کەهەرلـەگەڵ شیری دایکیان فێری ئەو زمانـە بـوون پێویستیان بەوەنەبووە لەڕێگەی کتێب ومامۆستاوە فێری زمانەکە بـن کە زمانی پێغەمبەر ﷺ و قورئانە.

ئەوان شاهێد حاڵی دابەزینی قورئان بوون کاتێک ڕاستەوخۆ بـۆسەر پێغەمبەر ﷺ دابەزی وهۆکاری دابەزین ـ ئایەتەکان ئاگاداربوون بەم هۆیەشەوە لەمەبەستەکانی ئایـەتەکە تێ ئەگەشتن ولەگەڵیدا ئەژیان.

ئەوان ڕاستەوخۆ گوێیان لەپێغەمبەر ﷺ بووە کاتێک فەرموودەکانی فـەرمووە وشێوازی دەربڕین وئاماژەکانیان بینیوە هۆکار وئامانج ـ وتنی فەرموودەکەیان زانیوە.

ئەوان ئیسلامیان وەکو خۆی وەرگرت تێکەڵیان نەکرد لەگەڵ نەریت وکلتورە بت پەرستی وجاهلیەکان و کاروباری عادەتی خـەڵکی وئیسلامیان تێکەڵ بەفەلسەفە و کەلام نەکرد چونکـە ئەوان بەشێکیان خۆیان لەناو جاهلیەت وشیرک ژیـان وبەشێکیشیان لەکەسوکار وبنەماڵەکانیانەوە نزیکی سەردەم ـ جاهلیەت وشیرکیان بۆیان گێڕدرابووەوە.

ودوواتر کەبوون بەموسڵمان یان کەلەسەر ئیسـلام پەروەردە بـوون جیاوازیان ئەکرد لەنێوان ئیسلام وجاهلیـەت بۆیە ئیسلامیان بەجوانی ئەپاراست لەتێکەڵکردن ـ بەجاهلیەت و لەزیادکردن ـ داهێنراو وئیسلامیان ئەپاراست لەتێکەڵ کردن ـ دینەکانی تر لەگەڵ ئیسلام.

سروشت ـ شتەکان بەپێی قەدەری الله تعالى بەوشێوەیەیە کەهەر بانگەواز وعەقیدەیـەک جا مرۆیی بێت یـان دابەزێنراوبێت لـەلای الله تعالى لەکـــات ـ سەرهـــەڵدان ـ بانـــگەوازەکە وسـەرەتای هاتنەکەی وسەردەم ـ یـەکەم

بانگەوازەکە بەسەردەمە ـ ھەقیقەت وکرۆکی ئەو بیروڕباوەڕە دائەنرێت بـەڵام کاتێک کاتی بەسەردا تێ ئەپەڕێت ئەوا زیادەکردن و گۆڕین ـ واتا مەبەستەکانی ئەو بیروڕایە یەنە ئـاراوە تاکات تێپەڕێت ئەمە گۆڕانکاریانە زیاد ئەکەن بـۆیە لەسەر ئێمە واجبە بگەڕێینەوە بـۆ لای ھەڵگران ـ سەرەتای ئیسلام چونکە ئاوە پاک وبێ گەرد وسازگارە دووڕ لـەخەوش لەلای سەرەتاکانی ئومەتە چونکە ھەقیقەت ـ ھەربانگەوازێک وەک خۆی بیناسیتەوە ئەبێت بگەڕێیتەوە بـۆلای ھەڵگرەکان ـ سەرەتای ئەو بانگەوازە وگەیەنەرەکانی و سەربازە دڵسۆزەکان ـ سەرەتاکەی ئەممەش ھەمان واتای وتەکەی ھاوەڵان ـ بەڕێزە ابن مسعود کەوەک فـەرمووییەتی ـ ئێوە لـەسەر فیطرت ـ پاکی ئیسلام ـ بەڵام دوواتـر شتانێک درووست ئەبن ودرووست ئەکرێن کەداھێنراون ولەئیسلام ـدا نـیـە (ئەی چارەسەرچیـە لەوکاتەدا چی بکەیـن ؟؟؟ ابن مسعود بێ وەڵام جێی نەھێشتوین فـەرموویەتی ـ : (فإذا رأيتم محدثةً فعليكم بالهدّى الأول)

ھەرکـات داھێنراوەکانتان بینی دەست بگرن بەھیدایەت ورێنمای پێشینەکانـــی سەرەتا ویەکەمجار. (فتح الباري لابن حجر 13/267)

بـۆیە کەسێک خۆی لابات لەوەی سەرەتاکانی ئومەت لەسەری بـوون لەتێگەشتنی ڕاست ودروست ومامەڵەوندیان بـۆشەرع و ڕێژینی چاکیان وچۆنیەتی مامەڵەکردنیان لەگەڵ موسڵمـان وکافران و ئەھلی بیدع وتاوان ھەرکەس جاھل بێت وخۆی لابات لەڕەوشت بەرزی ئەوان و ژیـری وداناییـــان لەگەیـاندنی ـ

دینی پەروەردگار لەڕاستگۆیی وداوێن پاکی ودڵسۆزی وئیخلاص وعیبادەت وڕەحمەت و ـ چاکەکاری وداپەروەری وتەنانەت بەزەی ھاتنەوە وڕەوشت جوانیان لـەگەڵ ئاژەڵەکانیش ھتد... گـەر کەسێ خۆی لابات لەلاسایی کردنەوەی ئەوان ئەوا خۆی بێ بەشکردووە لــەگەورەترین خێر و زیانمەندێکی ڕوون وئاشکرایە چونکە ئەوان پەروەردەکار بـوون وخاوەن کردار بـوون کردەوەکاربـوون بەوەی ئەیانوت وشوێنکەوتە بـوون بۆ سونەتی پێغەمبەر ﷺ قەڵای پتەوی ئیسلام بـوون لەھەموو دووژمنێکی ناوەکی ودەرەکـی.

ھەربـــۆیە کاتێک پێغەمـــبەر ﷺ بەوەحی پەروەردگار یەتە قسە وئەفـەرموێت (خير الناس قرني ثم الذين يلونهم ثم الذين يلونهم) باشترین خەڵک خەڵکی سەردەمە ـ منە پاشان ئەوانەی دوای ئەوان یەن وپاشان ئەوانەی دوای ئەوان یـەن. البخاري6065 ومسلم

کەئەفـەرموێت (خيرالناس) واتا بەرەھای باشترین خەڵک لەڕووی دیندارى وتێگەشتنی لـەدین وباشترین خەڵکان لەپەیرەوی کردن لەشەریعەت ـ الله تعالى وباشترین خەڵک بۆسەرخستنی ئەم دینە وباشتر خەڵکی لەڕووی زانست وکردارەوە ولەڕووی گەیاندنی بـەخەڵکی ئەوان باشترین خەڵـکانن کەالله لێیان ڕازی بـووە بـۆیە ئەوان باشترین خەڵکانن کەواتا کەسێک بیەوێ ببێت بەکەسێکی باش و بەباشـی لەدینی الله تعالى تێ بگات ئەبـێت دینەکەی لـەوانەوە وەربگرێت.

کۆتایی بەم بەشە ئەهێنم بەوتەیـەکی ئیمام ـی ئەوزاعی رحـمە اللە تعالـی کەفـەرمووویەتـ ـی : اصبر على السنة وقف حيث وقف القوم وقل بما قالوا وكف عما كفوا عنه واسلك سبيل سلفك الصالح فإنه يسعك ما وسعهم.

ئارامبگرە لـەسەر سـونەت بووەستە لەوجێگەیەی کەسـەلەف تێیدا وەستان ئەوە بڵێ کەئەوان وتوویـانە خۆت بگرەوە لـەوەی ئەوان خۆیان لێگرتۆتەوە و ڕێبازی پێشین ـی چاک بگرە بـەر چونکە ئەوەی بۆئەوان بەس بـوو بۆتۆش ئەوەندە بەسە تارزگارت بێت وسەرفرازبیت (پێویست بەوە ناکات داهێنان بکەیت وپێش ئەوان بکەویت بەڵکو شـوێنکەوتەی ئەوەبە کەئەوان لەسەری بوون چونکە ئەوەی لەسەری بوون ڕزگاریکردن و سەرفرازی کردن).

شرح أصول اعتقاد أهل السنة والجماعة ئەثەری ژمارە 315

گۆڤـــاری پێشتر

گۆڤاری ژمارە ١ : بەڵگەی درەوشاوەو قەڵای مەتین بۆ پوچەڵکردنەوەی گومانی ناحەزان بە دین.

کلیک بکە لەسەر گۆڤارەکە

هەرێیستا لەکەناڵی مامۆستا ئوسامە

تێبینی مامۆستا أسامة شارەزووری لەسەر گۆڤارەکە :

گەرئـەتەوێ پێشەواکان ـی دەوڵەت ـی ئیسلام ـی و هەنێـک لەمێژووی دەوڵەت ـی ئیسلامی بزانیـت ئەوا خوێنەری ئەم گۆڤارەبـە گەر ئـەتەوێ حوکم ـی پۆلیس ـی دارستان وهاتوچۆ وکۆماندۆ وقاعیدە وطالیبان وگرووپەکان ـی سوریا بزانیت ئەوا ئەم گۆڤارە بخوێنەوە گەر ئەتەوێ ببیت بـەکەسێکی موجاهید بـەڵام نازانیـت چۆن ببیت بەموجاهید ئەوا ئەم گـۆڤارە بخوێنەوە گەرئەتەوێ زۆر پرسیار کـەلەمێشکتدایـە وەڵامەکەت دەست بکەوێـت ئەوا ئەم گۆڤارە بخووێنەوە گرنگـی ئەم گۆڤـارە لەخوێندنەوەی دەرئەکەوێـت و بەشێوازی گۆڤارەکانی دەوڵـەتی ئیسـلام ـی دیزاین کراوە تاکەسـی خوێنەر لـەگەڵ خوێندنەوەی هەربـابەتێـک گڕوتینی زیاتری بۆپەیدا بێت لەخوێندنەوەی هەست بەبێزاربـوون نەکات وبیانوی نەمێنێتەوە لـەتەمبەڵی کردن بۆخوێندنەوە.

کۆمەڵەی

سێهەم لەخەڵکی بەرامبەر بەسەلەف وزانایان

ئەوانەن کە اللە تعالی ڕێنمایی کردوون بۆڕێزگرتن لەزانایان ی وئوممەت وزانینی قەدر ویلە ووپایەیان وهەڵسان بەجێ بەجێ کردن ی مافەکانیان وسوپاکردنیان لەسەر سوود وچاکەکانیان وسوود وەرگرتن لەزانستەکەیان لەهەمان کاتدا زاناکان بەمەعصوم وپارێزراو لەهەڵە نابینن گەرچی ئەوزانایە چەندە پلەی ڕۆچووبێت لەعلم دا وو گەرچی تەنانەت ئەوزانایە کەسێکیش بێت لەهاوەڵان بەڵکو وتەی ڕاست و دروست ی زاناکان وەرئەگرن وە لەوشتانەش کەنەیان پێکاوە داوا ئەکەن لەاللە تعالی پاداشتێکیان بۆ بنوسێت وەهەرکاتێک واز لەوتەی یەکێک لەزاناکان ئەهێنن لەبەر ئەوەیە کەوتەکەی لەڕووی بەڵگەی شەرعیەوە لاوازە بەڵام لەقەدر ورێزی زاناکە کەم ناکەنەوە وتانەیان لێ نایەن بەڵکو وەکو اللە تعالی باسی کردوون ئەڵێن : { وَالَّذِينَ جَاءُوا مِن بَعْدِهِمْ يَقُولُونَ رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا وَلِإِخْوَانِنَا الَّذِينَ سَبَقُونَا بِالْإِيمَانِ وَلَا تَجْعَلْ فِي قُلُوبِنَا غِلًّا لِّلَّذِينَ آمَنُوا رَبَّنَا إِنَّكَ رَءُوفٌ رَّحِيمٌ }

ئەوانەش لە دوای موهاجرین وئەنصاڕ هاتون ئەڵێن ئەی پەروەردگارەکەمان لە ئێمەو لەو برایانەمان پێش ئێمە باوەڕیان هێناوە خۆشببە و هیچ بوغزو قینێک مەخەرە دڵمانەوە بەرامبەر بەوکەسانە باوەڕیان هێناوە ئەی پەروەردگاری

ئێمە بەڕاستیی تەنها تۆی بە سۆزی میهرەبان.

هــەربۆیە ئەهلی ســونـــەت کەبەو شێوازە مامەڵـە لەگەڵ زاناکان ـی پێشین ئەکەن لەچاکەدا شوێنیان ئەکەون و لـەهەڵەشدا ئومێدی ئەوەیان بۆئەکەن پاداشتێکیان بۆنوسرابێت بـەڵام شوێن هەڵەکەی ناکەون چونکـە پێوەری هەق وبەڵگە لـەلای ئەهلی سونەت بریتیە لەوەی کەئیمام ـی ئەهلی سونەت شێخ ـی ئیسلام ابن تیمیة رحمەالله تعالـی باسـی کردووە کەفـەرموویەتی ـی : فدين الله مبنيّ على اتّباع كتاب الله وسنة نبيه وما اتفقت عليه الأُمَّة فهذه الثلاثة هي المعصومة وما تنازعت فيه الأمة ردوه إلى الله والرسول.

ئاین ـی الله تعالـی بونیادنراوە لـەسەر شوێنکەوتـنی قورئــان وســونــەت ـی پێغەمبەرەکەی ﷺ و ئەوەی ئوممەت لـەسەری یـەکدەنگن (ئیجماع) ئەم سـێ شتە پارێزراون لـەهەڵە بەدەر لـەمە هەرشـتێکی تر ئوممەت تێیدا ڕاجیاوازبن ئەوا ئەو ڕاجیاوازیە ئەگەڕێنرێتەوە بـۆ قورئان وسونەت (بەپێی قـورئان وسونەت ڕاجیاوازیـەکە ئەپێوین کامەی هەق بـوو لەگەڵ قورئان وسونەت یەکـی گرتەوە ئەو وتەیە هەڵئەبژێرین بەوتەی ڕاست و وتەکەی تر کـەهەڵەیـە ڕەدی ئەکەینەوە لـەگەڵ ڕێزگرتنمان بـۆ ئەوزانایـە کەلەوتەکەیـدا نەیپێکاوە).

پـاشان شـێخ ئـەفەرموێت : وليس لأحد أن ينصب للأُمّة شـخصًا يدعو إلـى طـريقته يـوالي عليها ويعادي غير كلام الله ورسوله وما اجتمعت عليه الأمة بل هذا من فعل أهل البدع الذين ينصبون لهم شخصًا أو كلامًا يُفرّقون به بين الأُمّة يوالون به على ذلك الكلام أو تلك السنة ويعادون.

بۆهیچ کـەسێ ڕەوانیـە کەسـێک بۆئوممەت دانێت بانگەشە بۆڕێبازی ئەوکەسـە بکات و دۆستایەتی ـی ودوژمنـایـەتی لـەسەر وتەی ئەوکەسـە بکات چونکە دۆستایەتی ودوژمنایـەتیکردن لەسەر بنەمای جگە لەقورئان وسونەت وئیجماع لـەپـــیشـــەی ئەهـــلی بـــیـــدعـــە کەسایەتیـک (ئیمامێک زانایـەک) یان وتەیـەک دائەنێن بـۆخۆیان لەسەر بنەمای ئەوکەسایەتی وزانایـە جیاوازی ئەکەنە ناو ئوممـەتەوە لەسەر بنەمای ئەوکەسایـەتیە یان ئەو ڕێبازەی خۆیان دۆستایەتی ودوژمنایەتی بەرامبەرەکانیان ئەکەن. مجموع الفتاوى (20/164).

بـۆیـە ئەهلی سونەت هەمووکات مامناوەندن چونکە الله تعالی فـەرموویەتی ـی : { وَكَذَٰلِكَ جَعَلْنَاكُمْ أُمَّةً وَسَطًا لِّتَكُونُوا شُهَدَاءَ عَلَى النَّاسِ } کردومانن بە ئوممەت و گەلێکی مامناوەند نە وەکو (نەصارا) زێدەڕەون نەوەکو جوولەکەش کەمتەر خەمن تا لەسەر ئەو خەڵکە ببنە شایەت.

بـۆیـە ئەهلی سـونەت کەپەیڕەوکاری هەقیق ـی شەریعەت ـی ئیسلام ـن لەهەمووشتێکدا مامناوەندن دوورن لـەدەمارگیری وزیدەڕەوی وکەمـڕەوی بۆیـە نابینیت ئەهلی سونەت لـەسەر وتەیـەکی تاکە زانایـەکی ولاء وبەراء دانێت ودەمارگـیری لـەســەر وتەی تاکــە زانایـەکی بکات

وێنە پیاوانی دەزگای حیسبە سەر بە دەوڵەتی ئیسلامی

یان بەهۆی هەڵەیەکەوە زانایەک بسڕێتەوە وتانەی لێ بات بەپێچەوانەی ئەهلی بیدەع کاتێک وتەی زانایەک ئەبینێت لەگەڵ عەقڵی خۆی ئەگونجێت لەسەر بنەمای ئەو وتەیە یەت هەرکەس بەو وتەیە نەڵێت تەکفیر وتبدیع ی ئەکات بەڵام ئەهلی سونەت دەمارگیریان تەنها بۆکتاب وسونەت وئیجماعە بەدەر لەوە گەر لەناو هەموو زانایاندا زۆرینەیان وتەیەک بڵێن وکەمینەیەکیش وتەیەکی تربڵێن پێوەری هەق لایان بەزۆرینەکە نیە بەڵکو هەردوو وتەکە زۆرینە وکەمینەکە ئەپێون بەکتاب وسونەت گەر وتەی کەمینەکە لەگەڵ حوکمی شەرع یەکی گرتەوە وتەی کەمینەکە هەڵ ئەبژێرن و ڕێزی زۆرینەکەش ئەپارێزن و دووعای خێریان بۆئەکەن.

لەهەمان کاتدا کاتێک زاناکان لەبابەتێکدا دوو وتەیان هەیە ناچن وتەی سێهەم دابهێنن بەڵکو هەق لەنێوان یەکێکە لەو دوو وتەیەی ئەوان وەک شێخ ی ئیسلام فەرموویەت ی : وَذَلِكَ أَنَّ إجْمَاعَهُمْ لَا يَكُونُ إلَّا مَعْصُومًا وَإِذَا تَنَازَعُوا فَالْحَقُّ لَا يَخْرُجُ عَنْهُمْ فَيُمْكِنُ طَلَبُ الْحَقِّ فِي بَعْضِ أَقَاوِيلِهِمْ وَلَا يُحْكَمُ بِخَطَأِ قَوْلٍ مِنْ أَقْوَالِهِمْ حَتَّى يَعْرِفَ دَلَالَةَ الْكِتَابِ وَالسُّنَّةِ عَلَى خِلَافِهِ.

بەوشێوەیە ئیجماع ی ئەوان ئیلا هەقە وپارێزراوە لەهەڵە بەڵام ئەگەر لەبابەتێکدا ناکۆک بون ئەوا هەق لەچوارچێوارەی ئەو وتانەی ئەوان دەرناچێت بۆیە پێویستە هەق لە ناو هەنێک لەوتەکانیان بدۆزرێتەوە وەحوکم بەهەڵە بون ی هیچ یەکێک لەوتەکانیان نادرێت تائەوکاتەی بەبەڵگەی قورئان وسونەت ئەسەلمێنرێت وتەکەیان پێچەوانەی کتاب وسونەتە. — الفتاوى ج13 ص 24

ئیمام ی ابن قدامة رحمه الله تعالى فەرموویەت ی : ومتى ما انقسم أهل العصر على قولين في حكم لم يجز إحداث قول ثالث لأنه يخالف الاجماع.

هەرکاتێک زانایان ی سەردەمێک لەسەر دوو بۆچون دابەش بوون جائیزنیە کەسێک هەستێت وتەی سێهەم دابهێنێت چونکە ئەمە پێچەوانەی ئیجماعە. — المغني 10/470

کەواتە گەر زاناکان لەبابەتێکدا ڕاجیاوازبوون تۆش وتەیەکی تر دابهێنیت کەپێچەوانەی ئەو جیاوازیە بێت کە لەو ناو زاناکان بووە ئەمە ئەبێت بەبیدعە.

شيخ الإسلام ابن تيمية ئەفەرموێت : (كل قول ينفرد به المتأخر عن المتقدمين ولم يسبقه إليه

أحد منهم فإنه يكون خطأ كما قال الإمام أحمد بن حنبل: إياك أن تتكلم في مسألة ليس لك فيها إمام).

هەروتەیەک کەسانی دوواتر تێیدا دەرکەوتن و کەس لەپێشین ئەو وتەیەی نەوتبێت ئەوە بەهەڵە دائەنرێت وەک چۆن ئیمام ـ ئەحمەد فەرموویەتـی ـ ئاگاداربە لەقسەکردنت لـەبابەتێکدا کەهیچ زانایەک پێش خۆت ئەوشتەی نەوتبێ. — مجموع الفتاوی 21/291

وەفەرموویەتی ـ : (إن علماء المسلمين إذا تنازعوا فی مسألة على قولين لم يكن لمن بعدهم أحداث قول ثالث بل القول الثالث يكون مخالفا لإجماعهم)

زانایـان ـ ئیسلام کاتێک لەبابەتێکدا بەسەر دوو وتەدا دابەش ئەبن وناکۆک ئەبن بۆکەسانی دوای ئەوان دروست نیە وتەی سێهەم دابهێنن چونکە داهێنانی وتەی سێهەم پێچەوانەیە بـۆئیجماعی ئەوان. (مجموع الفتاوی 27/308)

کەواتە مامەڵەمان لـەگەڵ وتەی زاناکان بەوجۆرەیـە کاتێک لەبابەتێکدا هەمنێ زانا شتێک ئەڵێن وهەمنێکی تریان شتێ تر ئەڵێن ئەوا هەق لـەگەڵ وتەی لایەکیان ـ دایە ئێمە وتەیەکی تازەتر داناهێنین جیابێت لەو دوو وتەیەی زانایان وە لەنێوان ئەو دوو وتەیەی زانایان لەوبابەتەدا بەپێی قورئان وسونەت وتەی ڕاستیـان یەکلا ئەکەینەوە نەک بەپێی گەورەیی زاناکە واتا بۆنمـونە لـەگـەڵ سـۆفیەکی ئەکـەویتە مشتومڕەوە پێت ئەڵـێت ئیمام شافعی وائەڵێت تۆش ئەڵێی ئیمامی ئەحمەد وائەڵێت ئەویش ئەڵێـت ئیمام ـ ابو حەنیفە وائەڵـێت تۆش ئەڵێیت ئیمام ـ مالک وائەڵێـت.

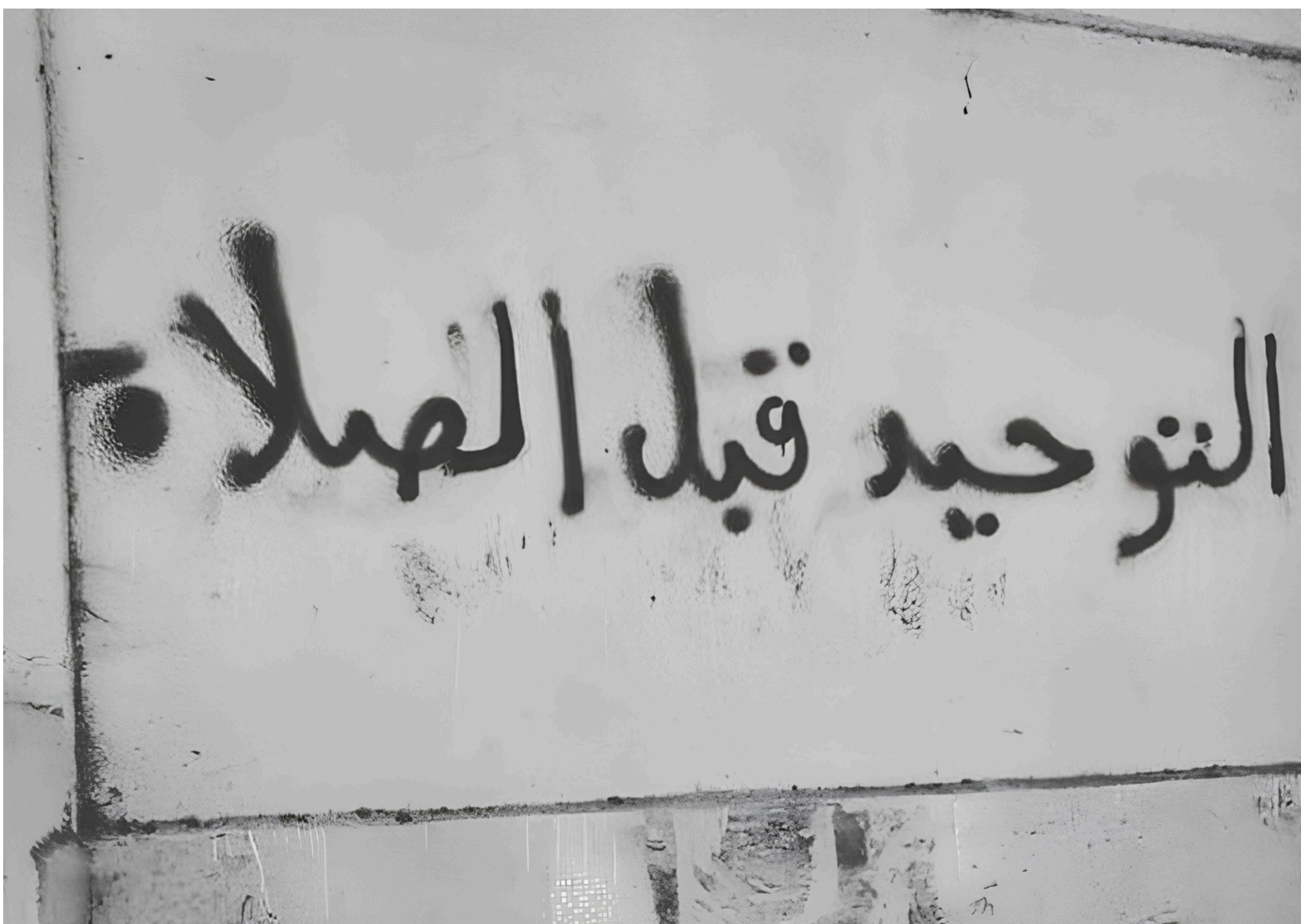
لێرەدا ناسینی هەق بەوەنیـە خاوەن وتەکە کام ئیمامـە بـەڵکو ئەبێت بـڵێی الله تعالى فەرمانی پێکردووین کاتێک ڕاجیاواز بـووین وتەی هەردوولای زاناکان بگەڕێنینەوە بۆلای حوکم ـ الله ورسولـەکەی گەر وتەی کام لەوزانایـانە بەڵگەی لەسەر بوو لەقورئان وسـونەت ئەوا ئەو وتەیە هەق ـە و زاناکەی تر نەیپێکاوە چونکـە بێگومان هەق لـەگەڵ وتەی یـەکێکیان ـ دایە وەهەق ـ ڕەهاش لەکتاب وسونەتە تەنها بەکتاب وسـونەت بۆمان دەرکەوێـت کامە هەق ـە چونکە الله تعالـى فەرموویەتی ـ : { فَإِن تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ إِن كُنتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ۚ ذَٰلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا } ئەگەر لەشتێکدا کێشەو ناکۆکیتان بوو جا بیگێڕنەوە بۆلای الله ـو پەیامبەر صلی الله علیه وسلم (واتە باتەنها قورئان و سوننەت داوەرو حەکەمتان بن) ئەگەر باوەڕتان بەالله ـو بەرۆژی دوایی هەیە ئەوگێڕانەوەی کێشەو ناکۆکیـەتان بۆلای قورئان و سوننەت جوانترو چاکترە بۆتان چاکترین ڕەفتاریشە بۆداهاتووتان.

کـەواتە گەر کەسێک ڕازی نەبێت ڕاجیاوازی وتەکان ـ زانایـان بگەڕێنێتەوە بـۆبەڵگەی کتاب وسونەت بـەڵکو هەق بەخاوەن وتەکە بناسێتەوە نەک هەق بەبەڵگە بناسێتەوە ئەوا بەڵگـەی ئەوەیـە باوەڕی بەالله ورۆژی دوای نیـە وە خودی وتەی زاناکـەی کردۆتــە بـەڵگە ئەمـەش

هەڵەیـە چونکە بنەمایـەکی شەرعیمان هەیـە (أقوال العلماء لا يحتج بها ولكن يحتج لها) يـاخود (العالم يستدل له ولا يستدل به).

واتا سەیری ئەو بەڵگەیە ئەکرێت کەزاناکە هێناویەتیەوە نەک خودی زاناکە بکرێت بەبەڵگە بـەڵکو سەیرەکەین گەر وتەی زاناکە بەڵگەی لـەسەربوو ئەوا کار بەبەڵگەکە ئەکەین چونکە بەڵگە بریتیە لەکتاب وسونەت بـەڵام گەر بەڵگەی زاناکە لاوازبوو یان نەیپێکابـوو ئەوا قسەکەی نابێت بەبەڵگە لـەبەر ئەوەی فڵان زانا وتویـەتی ـی لەگەڵ پارێزگاری لـەڕێز وپێگەی زاناکە الله تعالـی پارێزراومان بـــکـــات لـەزیـــادەڕەوویی وکەمـڕەوی.

تەوحید (یەکخواپەرستی) لەپێش نوێژکردن

ئــەی فێرخوازی زانســت چەند شــتێکی کورتت پــێ ئەڵــێم

ئــەی
فێرخوازی
زانســت چەند
شــتێکی
کورتت پــێ
ئەڵــێم
مُحَرَم

١ - قلل الــدروس : دەرســەکانت کــەم بکەرەوە بــەڵام بــۆچی کەم ی بکەیتەوە ؟ نەک لــەبەر تەمبەڵ ی بــەڵــکوو لــەبــەر ئەم خــاڵــە وأحکــمِ المــدروس (ئەوەی ئەیخوێنیتەوە بەپتەوی لێی تێبگە وبیچەسپێنە لــەناو مێشــکت واتــا باخوێندنەوەکەت کەمیش بێت بەڵام ئەوە گرنگــە ئەوەی خوێندوتــە ڕەگ بکوتێت لــەناخ ومێشــکتدا واتا کەپرسیــاریان لێکردی دەستەوەستاو نەمێنیتەوە بــەڵکو ئەوەی خوێندووتە موحکمــت کردبێت لەناو مێشــک و ناختا بەپتەوی ڕەگەکەیت داکوتــابێت ئائەمە خاڵە گرنگەکەیــە چونکــە زۆر بخوێنیت بــەڵام بەبێ موحکەم کردن ی ئەوەی خوێندووتە وەک ئەوە وایە هەر نوسینێکت خوێندبێتەوە بێ تێگەشتن وبێ پتەوکــردن ی لەناخاتا لە پتەوکردن ی زانست ئەوەیە وەک وتراوە (العلم صید والکتابة قیــده) زانســت وەک ڕاوکردن ی نێچیر وایە هەوڵ وکۆششــی ئەوێت تابەدەست ئەهێنیت ونێچیرەکــە ڕاوئەکەیت بەڵام بۆئەوەی ئەم زانســتە کەبەدەستت هێناوە نەفەوتێت چی بکەیت ؟؟؟؟ والکتابــة قیده (نوسینەوەی ئەو زانســتەیە کەخوێندووتەتەوە بەمە زانستەکەت ئەبەستیتەوە لــەلەدەست دەرچونن وەک لەشیعرەکەشدا ئەڵێــت)

(قیّد صیودك بالحبال الواثقة) ئەو نێچیرەی کەڕاوت کــردووە و بەدەستت هێناوە بەپەتێکی توند توڵ بیبەستەوە. فمن الحماقة أن تصید غزالة وتترکها بین الخلائق طالقة. چونکــە لەگەمژەیەتیــە ڕاوی ئاســکێک بکەیت پاشــان بەڕەڵای بکــەیت لەناوخەڵکیدا و نەیبەستیتەوە بــێگومان هەڵ یەت وڕائەکات. کــەواتا قلل الدروس واحکم المدروس پــاشــان (لازم التکرار) بــەردەوام ئەوەی فێری بــویت دووبارەی بــکەرەوە بەم شێوە موحکەم تر ئەبێت زانستەکەت دوای ئــەمەش (واحرص علی مذاکرة الأقران) ســوربــەوبەردەوام بە بەخوێندنەوە و یادخستنەوەی بابەتە زانستیەکان لــەگەڵ هاوشانەکان ی خۆت لەطالب علمەکــان.

کــەئەمەت کــرد تۆ طالب علم ـێکی پتەوی ئەوکــاتە پێویســتە لــەسەرت ڕەچاوی ئەم خــاڵەش بکــەیــت کەبریتیــە لــەچی ؟ بریتیــە لەوەی زانایان فــەرموویانە (اصطحب السکینة والأنــاة وتجمــل بالصـــبر) خۆت بــڕازێنەوە بــەوەی کەســێکی لــەسەرخۆ وبــەئارام بیت چونکە هەڵەشــەی بــەرەو هەڵەت ئــەبات پــاشــان خاوەن عەزیمــەت و وەرەی بــەرزبــە خاوەن بــڕیاری توندوتــۆڵبــە وهاوڕێ بــە لــەگەڵ ڕاستگۆی لەقسە وگوفتاردا.

هەمووئــەمانە کاتێک ســوودی بــۆقیامەتت ئەبێت کەئیخلاص ونیــەتت تەنهــا بــۆالله تعالــی بێت وئامانجت بەدەستهێنانی ڕەزامەندی الله تعالی بێت بــاشترین شــتیش بــۆئەوەی زانستەکەت بەپتەوی بمێنێتەوە ئەگەر کات ی نوسینەوەیت نیــە ئەوەیە وەک ئیمام ی الذهبي لــە سیر أعلام النبلاء ئەیگێڕێتەوە ئــەفەرموێت : علي بن خشرم وتــویەت ی : رأیتُ وکیع بن الجراح ولم یکن بیده کتاب وکان یحفظ ما لا نحفظ فعجبتُ من ذلك فسألته یا وکیع إنك لا تحملُ کتاباً ولا تکتب سواداً في بیاض وتحفظُ أکثر مما نحفظ. وەکــیع ی کوڕی جەراح ـم ئەبینی کتێب ی بەدەستەوە نەبوو کــەچی شتی وای لەبەربــوو ئێمە لــەبەرمان نەبــوو زۆرم پێ ســەیر بــوو چوم لێم پرســی ئەی وەکیع تۆ نەکتێبت پێیــە نەهیچ ئەنوسیتەوە کەچــی لە ئێمە زیاتر شــتت لــەبــەرە.

فقال وکیع وقد أسرَّ في أذني یا عليّ إن دللتكَ علی دواءٍ للنسیان أتعملُ بە؟ وەکیع بــەنهێنی چرپاندی بــەگوێما پێی وتــم ئەی عەلی ئەتەوێ شــتێکت پێ بــڵێم چارەسەری لەبیرچونەوەیــە ئایا کاری پێ ئەکــەیت؟ قلت: أي والله! منیش پێم وت بــەڵێ والله فقال ترکُ المعاصی فواللهِ ما رأیتُ أنفعَ للحفظ من ترك المعاصي! پێی وتم وازبێــنە لەتاوان وسەرپێچ ی والله هیچ شــتێکم نەبینیوە بــەسوودتر بێت بــۆلەبەرکردن وەک وازهێنان لــەتاوان وسەرپێچی.

ماموستا ئوسامە تەوحیدی

دوو ئامۆژگاری گرنگ بـــۆ هـــەمـــوو موەحـــیدان

لەگەڵ هێنانەوەی دوو نمونە

١ - کاڵ مەبنەوە لەبانگەوازیکـردن بۆتەوحیـد چونکـە هەست بەکاڵبـونەوەی بانگەوازی تەوحید ئەکـرێت لەناو موەحیـدان ئەم چیرۆکە باسـکەم تا ببێت بەهاندەر وبیرهێنانەوە تـا ئامانجی سەرەتا وکـۆتایتان تەوحیـد بێت.

شـێخ محمدی کوڕی عبدالوهاب کاتێ کتاب ـی تەوحیدی نوسی ودەستی کـرد بەشەرح کردنی وچەنجارێ بۆقـوتابیـەکانی دووبارەی کـردەوە ڕۆژێـک قوتابییەکانی وتیان یاشـــیخ ئەمانــەوێ دەرسـەکەمان بۆبگۆڕی باسێکی ژیاننامەی پێغەمبـەر ﷺ یان مێژوو شتێـک لەوانەمان بۆباسـکە شێخ فـەرمووی ان شاء الله شتێکی لێ ئەکەین بـەیانی شێخ هاتەوە زۆر بێ تاقـەت وخەمباری پێوە دیاربوو وتیان شـێخ بۆ وا خەمباری؟ شێخ فەرمووی بیستومە پیاوێک لەوگوندەی دراوسـێمان لەماڵێکی تازەدا نیشتەجێ بوە ترساوە لەوەی جن توشی ئەزیەت ونارەحەتی بکات بۆیە لەپێش دەرگای ماڵەکەی کەڵەشێرێکی سەربڕی وکـردی بەقوربـانی بـۆ

جنۆکە بـۆئەوەی جنۆکە نارەحەتی نەکـەن منیش کەســـێکم نــــاردووە لەم بابەتە بکوڵێتەوە بۆئەوەی دڵنیاببمەوە قوتابـیەکان هیچ ڕەد فعل وهەڵچونێـــکیان نــەبـوو تەنـــها دووعای هیدایەتیان بۆ پیاوەکـەکـرد وبێدەنگ بون.

پاشـان بۆرۆژی دوواتر دیسـان شێخ گەڕایەوە ناو قوتابیـــەکانی وفــــەرمووی لەبابەتەکـەمان کۆڵیەوە شتەکـە پێچەوانەی ئەوە بـوو کەبەمن گەیشتبوو پیـاوەکە کەڵەشێری سەرنەبڕی بوو تالەجن نزیک بێتەوە بەڵـکو زینای لەگەڵ دایـکی کردووە قـوتابـیەکان هەموویان هەڵچوون ودەستیان کرد بەقاڵەقاڵ و تورەبون وجنێویان یا بەپیـاوەکە وتیان پێویستە سزای بەین ودەستیان کـرد بەهات وهاوار.

شێخ محمـد فەرمووی چەند سـەیرن ئەم هەموو خۆتێکدان و ئینکاریـەتان بۆئەوەیـە کابرا کەوتۆتە ناو تاوانێکی گـەورەوە کەلەئیسـلام پێی دەرناچێت بـەڵام کەوتم ئاژەڵی بۆ جگە لەالله سەربڕیوە وعیبادەتی بۆ جگە لەالله کـردوە کەچی ئاوا ئینکاریــتان لێ نەکـرد.

بۆیـە قوتابیەکان بێدەنگ بون شێخ محمد رحمە الله بەدەستی ئاماژەی کرد بۆیـەکێ لەقـوتابیەکـانی فەرموی هەستە کتاب التوحید بێنە تا دووبارە شەرحی کەینەوە شرح کتاب کشف الشبهات صالح بن عبد العزیز آل الشیخ.

لێرە چـی تێگەشـتین ؟؟ ئەوە تێگەشـتین هەرگیز لەباسی تەوحیـد وعەقیـدە ماندوو مەبـن بـەڵـکو وەک شێخ محمد رحـــمە الله باتــەوحید ئامانجی سـەرەتا وکۆتامان بێت ماندوومەبن وبێزار مەبـن چونکە عـەقـیدە گرنگترین شتە بۆموسڵمان موسـڵمان کەعەقـیدەی تەواو نەبـوو ئەوا هیچ عیبادەت وتەقوایـەک سودی پێ ناگەیەنێت.

وێنە
کتێبـەکەی شێخ موحەممەدی کوڕی عبدالوهاب بەناوی کتاب التوحید

ئــامۆژگاری دووەم
لەگەڵ نمونەیـەکی جوان

خوێنەربن

نەرمونیـان بـن لەبانگەوازدا زمان شرین بن وقسەتان خۆش بێت لەگەڵ خەڵکـی بەجۆرێ قـسەبکەن کەسـی هەڵەکـار هەست بکات کەتۆ چەند خەمخۆریت بۆئـەو چەند خەمی قیامەتی ئەوکەسـەتە وچەند حەز ئەکەی ئەوکەسە هیدایەت وەربگرێت لەمافی خۆت خۆش بە تەنها لەپێناو دەعوەکەت.

دان بـەخۆتان بگرن لەپێناو بەرژەوەندی دینەکەی الله تعالـی چونکە مەیـدانەکەی ئێمە مەیـدانی دەعوەیـە مەیدانی دەعوەش ئەمەی ئەوێ کـەالله تعالـی فەرموویەتی : { فَبِمَا رَحْمَةٍ مِّنَ اللَّهِ لِنتَ لَهُمْ ۖ وَلَوْ كُنتَ فَظًّا غَلِيظَ الْقَلْبِ لَانفَضُّوا مِنْ حَوْلِكَ ۖ }

بەهۆی ڕەحمەت و بەزەیی و میهرەبانی الله ـوەیە کـەوا تۆ ئەی پێغەمبەر! ﷺ ئەوەندە نەرم و نیان بووی لەگەڵیان سەرەڕای ئەوهەموو سەرپێچیی و نافەرمانیانەی کردیـان خۆ ئەگەر کەسێکی تووڕەو قسە ڕەق و دڵ ڕەقبای دەوروبەریان چۆڵ ئـەکردیی ولێت دوور

دەکەوتنەوە.

بـۆیە کاتێ کەسـێ پرسیارێ ئەکات یان هەڵە تێگەشتوە لەبابەتێ مەیشکێنەوە وقسەت ڕەق نەبێت لەگەڵیـدا دان بەخۆتا بگرە.

الله تعالـی فەرموویـەتی : {وَالْكَاظِمِينَ الْغَيْظَ وَالْعَافِينَ عَنِ النَّاسِ ۗ وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ}
ئـەوانەی ڕق و غەزەبی خۆیان -لەکاتی تووڕەبوندا- ئـەخۆنەوە کاری پێناکەن و لەهەڵەی خەڵـکی خۆش ئـەبن الله تعالی ـش چاکـەکارانی خۆشەوێ.

نمونەیـەکی جوان ئەگێڕنەوە دوو کەس هەبـوون یەکیان هەنگوینی ئـەفرۆشت یەکیـان خەل (سـرکەی) ئەفرۆشت.

ڕۆژێـک هەنگوین فرۆش بە خەل فرۆشەکەی وت ئەوەچیـە خەڵک ئەبینم یەن بـۆلای تۆ خەل ئەکرن کەچی من هەنگوین ئەفرۆشم لێم نـاکرن ؟ خەل فرۆشەکە وتـی چونکە من خەل ئەفرۆشـم بەزمانی هەنگوین بۆیە خەڵک حەزئەکەن بێن بـۆلام وشتم لێ بکرن.

بـەڵام تۆ هەنگوین ئەفرۆشـی بەزمانی خەل بـۆیە خــەڵک حەزناکــەن بێن بۆلات ولێت دوورئەکەونەوە .

کـەواتا ئاگاداری شێوازی بانگەوازتان بن هەنگوینت پێیە بەزمانی هەنـــگوین بیکە بەمێشکی خەڵـکا نەک هەنگوینەکـەت بەتامی خەل بکەی بەقوڕگی خەڵکا چونکە ئەوکاتە خەڵک

لێت دوورئەکەوێتەوە کەلێشت دوورکەوتەوە ئەوا بانگەوازەکە لەخەڵکـانێکی لادەر وەرئەگرن.

پێغەمـبەر ﷺ ئەیفەرموو : إنَّ الرِّفْقَ لا يَكونُ في شَيءٍ إلَّا زانَهُ، ولا يُنْزَعُ مِن شَيءٍ إلَّا شانَهُ.
نەرمونیـانی لەهەرشـتێکدا هەبێت ئیلاجوانـی ئەکـات لەهەرشتێک نەرمونیـانی دەرکـرێت ئیلا ناشـرینی ئەکـات. مسلم 2594

والحمدلله رب العالمين

2 زەمهەریر

عن أبي هريرة رضي الله عنه عن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال:] قالتِ النّارُ: رَبِّ أَكَلَ بَعْضِي بَعْضًا، فَأْذَنْ لي أَتَنَفَّسْ، فَأْذِنْ لَها بنَفَسَيْنِ، نَفَسٍ في الشِّتاءِ، وَنَفَسٍ في الصَّيْفِ، فَما وَجَدْتُمْ مِن بَرْدٍ، أَوْ زَمْهَرِيرٍ فَمِنْ نَفَسِ جَهَنَّمَ، وَما وَجَدْتُمْ مِن حَرٍّ، أَوْ حَرُورٍ فَمِنْ نَفَسِ جَهَنَّمَ.

دۆزەخ سکاڵای لەلای پەروەردگار کرد و وتی هەنێکم هەنێ تری خواردم الله تعالی ش مۆڵەتی یا کەوا دوو هەناسە بات هەناسەدانێک لەزستان وهەناسەیەک لەهاوین دا جائەو سارما زۆرەی هەست ی پێ ئەکەن لەزستان دا ئەوە لەهەناسەی زەمهریرە ئەوە گەرما توندەشی لەهاوین هەست ی پێ ئەکەن لەهەناسەی دۆزەخ ە.